

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Informovanost žáků 2. stupně vybrané základní školy o šikaně a kyberšikaně

Information of pupils of the 2nd grade of selected elementary school about
bullying and cyberbullying

Michaela Švárová

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B ČJ-VZ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Informovanost žáků 2. stupně vybrané základní školy o šikaně a kyberšikaně“ vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 6. 2021

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph. D. za odborné vedení mé bakalářské práce a její trpělivost. Dále děkuji ZŠ Votice, za možnost vypracování praktické části a metodičce prevence Mgr. Daně Hronové, za informace a rozhovor.

ABSTRAKT

Práce se zabývá šikanou a kyberšikanou. Ukazuje její formy a druhy, koho všeho se může šikana týkat a přímé aktéry. Popsána je zde i prevence a organizace, které se jí zabývají a mohou tak dětem s problémem pomoci. Nastíněná jsou zde i legislativní opatření v případě závažného problému. V praktické části jsou dotazováni žáci 2. stupně ZŠ, kteří odpovídali na to, jaká je jejich zkušenost se šikanou a kyberšikanou, jak vše řešili a na koho se v případě problému obrátili. Praktickou část ještě doplňuje rozhovor s metodičkou prevence na škole, kde byl žáků podáván dotazník. Vyhodnocení dotazníku ukázalo, že se žáci se šikanou i kyberšikanou setkali. Jako oběť šikany se ukázalo 28% dotazovaných, kyberšikany 5%. Také se zjistilo, že v případě problému by se šli nejčastěji svěřit rodičům, uvedlo to 46% dotazovaných, protože v nich mají důvěru.

KLÍČOVÁ SLOVA

agresor, kyberšikana, oběť, šikana

ABSTRACT

The work deals with bullying and cyberbullying. It shows its forms and types, who can be affected by bullying and direct actors. It also describes prevention and organizations that deal with it and can help children with a problem. Legislative measures in the event of a serious problem are also outlined here. In the practical part, the pupils of the 2nd grade of primary school are interviewed, who answered what is their experience with bullying and cyberbullying, how they solved everything and to whom they turned in case of a problem. The practical part is supplemented by an interview with the prevention methodologist at the school where the pupils were given a questionnaire. The evaluation of the questionnaire showed that the pupils encountered both bullying and cyberbullying. 28% of respondents turned out to be victims of bullying, 5% to cyberbullying. It was also found that in the event of a problem, they would most often confide in their parents, 46% of respondents said because they trust them.

KEYWORDS

aggressor, cyberbullying, victim, bullying

Obsah

Úvod a cíle práce	8
1 Teoretická část	9
1.1 Šikana	9
1.2 Druhy šikany	9
1.2.1 Klasická	10
1.2.2 Kyberšikana	10
1.3 Stádia šikany	19
1.4 Formy šikany dle Koláře	20
1.5 Formy šikany dle oběti	21
1.6 Účastníci šikany	24
1.7 Prevence	28
1.7.1 Legislativní ustanovení	32
2 Praktická část	35
2.1 Hlavní a dílčí cíle	35
2.2 Metodologie	36
2.3 Vyhodnocení výzkumných metod	37
2.4 Diskuze, komparace a doporučení	54
Závěr	60
Seznam použitých informačních zdrojů	62
Seznam příloh	66

Úvod a cíle práce

Bakalářská práce seznamuje s problematikou šikany a to především školní šikany, kyberšikany a šikany dětí. Tento patologický jev je čím dál tím více rozšířený a nachází se ve většině nejen školských zařízení.

Šikana je jev, který se vyznačuje jak psychickými projevy, jako je vulgarita, posměšky nebo vyhrožování druhé osobě, tak i projevy fyzickými např. bití, škrčení nebo jiné násilné útoky, které agresor může používat. Co se týká kyberšikany, její projevy jsou pouze psychické, agresor opakovaně využívá sociálních sítí k tomu, aby oběť zesměšnil nebo ji vyhrožoval a vyvíjel tak na ni psychická nátlak. Obě formy šikany jsou velmi závažné a není dobré je podcenit.

Teoretická část obsahuje vymezení základního pojmu šikana, ukazuje její druhy, typy aktérů šikany a jejich typické znaky. Další částí je pojem kyberšikana, který se stal v dnešní době velkým fenoménem. Zmiňuji i sociální sítě a porovnání kyberšikany se šikanou klasickou. Nachází se zde i možnosti řešení šikany a organizace, na které se oběti mohou obrátit. Také její prevence – primární, sekundární i terciální, a legislativní ustanovení.

Hlavním cílem bylo zjistit, na koho se žáci v případě problému obrátí, komu důvěřují a také proč si dané osoby vybrali. Dílčí cíle se týkaly toho, jaké zkušenosti mají žáci 2. stupně vybrané základní školy s šikanou a kyberšikanou, zda se s ní někdy setkali a jakou měla formu. Praktickou část tvoří i rozhovor s metodičkou prevence ZŠ Votice, kde budu zjišťovat konkrétní situaci na dané škole a jak se případné problémy řešily.

1 Teoretická část

Teoretická část vysvětluje pojmy šikana a kyberšikana, ukazuje jejich dělení a popisuje aktéry, které se tohoto jevu účastní. Jsou zde popsány možnosti prevence a řešení problému, také organizace, které se tímto rizikovým chováním zabývají.

1.1 Šikana

Měli bychom si dávat pozor na to, kdy se opravdu jedná o šikanu a kdy jde třeba jen o škádlení, proto je nutné si tyto dva pojmy vymežit a vysvětlit.

„Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz, ani poražený.“¹ Dalo by se popsat i jako hra, kde jde o zlobení, oba aktéři se u toho smějí a nevadí jim to, zároveň se to neopakuje moc často. Pokud se při škádlení něco pokazí a druhému se to nelíbí, tak ten, kdo začal, může pocítit lítost a omluví se. To u šikany bohužel neplatí.

„Šikana je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit.“² Důležité je také to, že šikana je proces, který se opakuje a dá se těžko zastavit. Je potřeba si tuto definici ještě upřesnit. Jedná se o ubližování mezi lidmi ve stejném postavení, tj. mezi žáky nebo třeba mezi vězni. Oběť zná svého agresora, ví, kdo ji ubližuje a bojí se ho, nelíbí se jí to.

Definice školní šikany není vždy jednoznačná, ale i tak se odborníci shodují na třech základních bodech, mezi něž patří: „(1) záměrné, respektive agresivní jednání vůči druhému, (2) jeho opakovanost a (3) nerovnováha sil mezi jednajícím a tím, kdo je agresivnímu jednání vystaven.“³

1.2 Druhy šikany

Se šikanou se svým způsobem setkal každý z nás, ať už jako oběť, přihlízející nebo agresor a někdy o tom vlastně ani nevěděl. Prostupuje naší společností, v dnešní době je stále častější a díky zapojení sociálních sítí i jednodušší, proto si šikanu můžeme rozdělit na dva druhy –

¹ Úvod | NF Stop šikaně [online]. Copyright © 2020. Dostupné z <https://www.stop-sikane.cz/co-je-sikana/>

² ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. Str. 21. ISBN 978-80-247-2991-6.

³ JANOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. str. 27. ISBN 978-80-247-2992-3.

klasickou a kyberšikanu. V některých bodech si jsou tyto způsoby šikanování podobné, ale jsou také patrné jejich odlišnosti.

1.2.1 Klasická

Do klasické podoby šikany se řadí taková šikana, jakou běžně známe z praxe. Děti si fyzicky či psychicky ubližují a vše probíhá tváří v tvář.

„Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.“⁴

„Pojem šikany ve vědeckém smyslu vytvořil v sedmdesátých letech minulého století norský badatel Dan Olweus (1978), který se zabýval agresivitou mezi školními dětmi. Patří mu také autorství metody určené ke zjišťování výskytu šikany u školních dětí a dospívajících.“⁵

1.2.2 Kyberšikana

Tento druh šikany je specifický v tom, že se pro ubližování nebo ponižování používá kyberprostor – internet, mobil a další sociální sítě. Agresor zasílá výhružné sms, e-maily, telefonáty či jiné formy online komunikace. Bývá zde i jistá anonymita – agresor sice píše výhružné zprávy či posílá nevhodný obsah, ale nemusíme vědět, o koho jde. Jeden z projevů, který souvisí s anonymitou a osobou na sociálních sítích, je možnost agresora ukrást oběti její identitu. Jde o zjištění hesla a nabourání se do jejího účtu nebo vytvoření nového profilu se jménem oběti. S tím pak nakládá podle jeho libosti – posílá různé urážející zprávy ostatním, kteří si ale myslí, že je to od oběti a tím ji označují za agresora.

Dalším specifikem je čas – agresor svou oběť může kontaktovat prakticky kdykoliv a kdekoliv, což je na rozdíl od klasické školní šikany horší, protože oběť nemá kam utéct. Možným řešením může být odhlášení se ze všech sociálních sítí, změna e-mailové adresy a

⁴ MŠMT. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*, 2016 (str. 1)

⁵ JÁNOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. str. 17. ISBN 978-80-247-2992-3.

telefonního čísla, to ale v dnešní době není moc praktické, zejména pro osobní a sociální život.

Že se kyberšikana rozrostla, potvrzuje výroční zpráva Linky bezpečí z roku 2019, kde uvádí, že zaznamenali značný nárůst počtu dětí, co na Linku bezpečí volaly kvůli problému s internetem a to o 87% více než jich bylo v roce 2018. Hlavním problémem bylo obtěžování a sexting.⁶

Jako první oběť kyberšikany je považován americký chlapec Ryan Patric Halligan, který ve věku třináct let spáchal sebevraždu. Začátky šikany začaly v jeho deseti letech, ve škole byl šikanován a to se následně přesunulo i do kyberprostoru, kde ho spolužáci obviňovali z toho, že je homosexuál, uráželi ho a vyhrožovali mu. Bohužel to vše vyústilo v oběšení Rayna v koupelně, kde ho našla jeho sestra. Jeho smrt zasáhla okolí i rodinu a jeho otce to inspirovalo k tomu, aby přednášel o šikaně a jejích dopadech na různých školách, čímž cílí na prevenci a o svém programu říká: „Můj program pro střední a střední školy má dlouholetou pověst pro změnu a záchranu mladých životů a zároveň účinně řeší šikanu a prevenci sebevražd. Studenti vždy zůstávají zcela zasnoubení, když vyprávím srdečný životní příběh mého syna. Jejich srdce a mysl jsou vždy dosaženy inspirativními lekcemi měnícími život z jeho příběhu, ...“⁷

V knize od Hulanové je uvedeno sedm různých kategorií vztahujících se ke kyberšikaně, které stanovila Nancy Willard:

- 1) *ohnivá on-line válka, on-line souboje* – slovní dohadování, kvůli kterému se obyčejná internetová diskuze mění na hrubé osočování člověka, se kterým je komunikováno; patří sem zasílání nenávistných, neslušných až vulgárních zpráv různým skupinám nebo rovnou oběti skrze internetové komunikační kanály, kde je cílem vyprovokovat nějakou hádku;

⁶ Linka bezpečí, z. s. Výroční zpráva 2019 [online]. Praha [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: [Vyrocni-zprava-2019-_public.pdf.aspx \(linkabezpeci.cz\)](https://www.linkabezpeci.cz/vyrocnizprava-2019-public.pdf.aspx)

⁷ HALLIGAN, John. *Ryan's story* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.ryanpatrickhalligan.org/>

- 2) *on-line obtěžování* – zasílání nechutných, urážlivých, útočných zpráv oběti, které je opakované, vše je skrze komunikační prostředky;
- 3) *kyberpronásledování* – on-line obtěžování, jež v sobě nese vyhrožování fyzickým ublížením nebo zastrašování oběti;
- 4) *očerňování, zostuzení* – odesílání nepravdivých, poškozujících nebo krutých prohlášení o oběti ostatním uživatelům nebo zveřejnění těchto informací na online stránky;
- 5) *přetvářka/vydávání se za někoho jiného* – agresor se vydává za nějakou jinou osobu a prostřednictvím jeho jména a jeho účtu na sociálních stránkách zasílá vulgární nebo škodlivý materiál, což má za cíl poškodit osobu, za kterou se vydává;
- 6) *odhalování intimnosti* – zveřejnění nebo zasílání materiálů o oběti, jež obsahuje osobní nebo velmi citlivé informace o ní samotné, do této skupiny patří i přeposílání videí, fotografií či soukromých zpráv;
- 7) *vyloučení* – hrubé vyloučení oběti z on-line skupiny nebo webové stránky.⁸

Jako další možnosti kyberšikany bývá uváděn kybergrooming, kyberstalking a sexting, které budou podrobněji popsány v následujících částech.

- **Kybergrooming**

„Kybergrooming je termín označující chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít.“⁹

Agresor kontaktuje děti prostřednictvím seznámek nebo jiných sociálních sítí, nabízí jim za schůzku dárky a peníze. Děti groomerovi často věří a sejdou se s ním, což často končí

⁸ HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. str. 18 – 19. ISBN 978-80-7387-545-9.

⁹ HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. str. 6. ISBN 978-80-7387-545-9.

sexuálním zneužitím dítěte. V České republice se podle statistik až 49% dotazovaných (dětí ve věku 12 – 17 let) setkalo s člověkem, kterého znalo pouze z internetu.¹⁰

Kopecký v knize od Hulanové popisuje stádia, kterými si agresor získává oběť.

1. *Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť* – agresor chce u dítěte vzbudit důvěru tím, že se chová jako kamarád, čímž dítě naláká k osobnímu setkání. Oběť izoluje od kamarádu a rodičů tím, že dítěti ukazuje, že on jediný mu rozumí. V této etapě od dítěte často získá jeho adresu, telefonní číslo, adresu školy nebo e-mail.
2. *Podplacení dárky či různými službami, budování kamarádského vztahu* – agresor dítěti dává dárky (peníze, hračky, oblečení...) bez zjevného důvodu a tím dítě podplácí.
3. *Vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka* – agresor ví o tajemstvích dítěte, které mu stále věří a nikomu se nesvěřuje s tím, kde, jak a s kým tráví svůj volný čas.
4. *Osobní setkání* – agresor se setká s dítětem, venku na procházce, v kavárně nebo u agresora doma.
5. *Sexuální obtěžování, zneužití dítěte*¹¹

Obětí kybergroomingu může být jakékoliv dítě z jakékoliv sociální vrstvy. Nejčastějšími oběťmi jsou ale dívky ve věku 13 – 17 let, což je časté období puberty. Důsledky jsou samozřejmě velmi špatné a je náročné se s tím vyrovnat. Čím déle je oběť zneužívána, tím fatálnější následky do budoucna může mít. Z hlediska právní normy se může jednat o trestní čin § 193b trestního zákoníku – Navazování nedovolených kontaktů s dítětem.¹²

¹⁰ HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

¹¹ HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

¹² HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

„K nejtragičtějším mediálně známým případům kybergroomingu patří kauza usvědčeného devianta Pavla Hovorky. Pavel Hovorka, vrátný v pražských tiskárnách, byl v roce 2008 odsouzen za pohlavní zneužívání, vydírání, svádění k pohlavnímu styku a ohrožování mravní výchovy mládeže. Trestné činy se týkaly 20 nezletilých chlapců, 8 z nich muž opravdu k sexuálnímu styku donutil. Byl odsouzen na 6,5 roku odnětí svobody (původní trest 8 let mu byl zmírněn u odvolacího soudu). Soud vrátného Hovorku uznal vinným, že od roku 2005 do svého zatčení v roce 2007 zneužil dvě desítky nezletilých chlapců, které si vybíral z řad dětí z dětských domovů anebo je kontaktoval přes internetové seznamky (zejména na serveru Lide.cz), s některými také chatoval. Oběti lákal na fiktivní soutěž „Dítě VIP“, v rámci které vítězům sliboval, že stráví dva týdny v Praze a získají zajímavé soutěžní ceny. Řadu obětí, které dorazily na osobní schůzku, přiměl k pohlavnímu styku. Za pohlavní styk dětem nabízel peníze, některé také vydíral. Zneužitě chlapce si fotografoval a natáčel videokamerou.“¹³

- **Kyberstalking**

„... kyberstalking je opakované obtěžující a výhrůžné chování prostřednictvím internetu nebo jiných elektronických prostředků komunikace.“¹⁴

Agresor bývá často zamilován do oběti, která jeho city neopětuje, což se mu samozřejmě nelíbí. Za začátku posílá zprávy nebo telefonuje, časem se ze zamilovaných zpráv přesouvá k vyhrožování a vulgárním urážkám. Oproti stalkingu, kdy agresor svoji oběť pronásleduje v místě její práce a bydliště, je kyberstalking jednodušší – dá se provádět odkudkoliv a není nutné být v těsné blízkosti oběti.

Jako oběti se při kyberstalkingu nejčastěji objevují svobodné ženy a více než polovina obětí nezná pravou identitu kyberstalkera.

Od roku 2010 je stalking v novém trestním zákoníku vymezen jako trestný čin (§ 354 Nebezpečné pronásledování).

„Sadistický stalker Petr Hanuš více než 2 roky (2005-2007) pronásledoval svou kolegyni Michaelu Maličkou. Psal jí výhrůžné e-maily, SMS, špehoval ji, fyzicky ji napadal, zničil jí

¹³ KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming – nebezpečný kyberprostor*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. str. 9 – 10. ISBN 978-80-254-7573-7.

¹⁴ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. str. 69. ISBN 978-80-7387-545-9.

automobil. Maličká jeho jednání nahlásila policii. Protože v té době neexistoval trestný čin nebezpečné pronásledování (stalking), Hanuš byl odsouzen za trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci ke 250 hodinám veřejně prospěšných prací. Pro jejich neplnění mu byl trest změněn na 125 dnů vězení. Nástup trestu si ale Hanuš odložil kvůli špatnému psychickému stavu. Maličká na agresora opakovaně upozorňovala policii, příběh zveřejnila, přespávala u kamarádek, nechala si odposlouchávat telefony, ale marně. Hanuš si na ni počkal v noci z 16. na 17. července 2007 před jejím domem a ubil ji čtyřkilovou větví. Za to byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 15 let za vraždu.“¹⁵

- Sexting

„Sexting (česky *sextování*, slovo vzniklo složeninou slov sex a textování) je elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií či videí se sexuálním obsahem. Tyto záznamy (fotografie, video) jsou pak často zveřejněny na internetu.“¹⁶ Jedná se zde i o souvislost se šířením dětské on-line pornografie, která je celosvětově zakázaná.

Často si takový materiál posílají partneři ve vztahu, ale po jeho ukončení jeden z nich fotografie svého bývalého partnera zveřejní, aby se mu za rozchod pomstil. Rizikem je hlavně to, že oběť posílá citlivý materiál, který může být kdykoliv použit proti ní – posláním na veřejnost. Může to být součástí manipulace či vydírání a oběť tak může velmi trpět, ztratit společenské postavení a některé případy končí dokonce spácháním sebevraždy.

Ve výzkumné zprávě z portálu E-bezpečí je uváděno, že 15% dětí (ve věku 8 – 17 let) provozuje sexting. 16,7 % dětí rovněž potvrdilo, že po nich chtěl jejich internetový kamarád intimní fotografii (obnažené tělo). Této žádosti vyhovělo 20,6 % z oslovených dětí (celkem 168 z 815 oslovených).¹⁷

Právní postih je zde upravován podle Trestního zákoníku §192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií; §193 Zneužívání dítěte k výrobě pornografie.

¹⁵ KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3.

¹⁶ HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. str. 62. ISBN 978-80-7387-545-9.

¹⁷ Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2017 [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/133-sexting-vyzkumna-zprava-1-6-update/file>

„Osmnáctiletá Jessica Logan zaslala svému příteli v době, kdy spolu chodili, své intimní fotografie. Po rozchodu však přítel Jessie začal rozesílat její fotografie dalším lidem, zejména spolužákům (Cincinnati, Ohio High School). Od té doby byla vystavena neustálému posměchu ze strany spolužáků i dalších, kteří fotografie viděli. Jessica se bála chodit do školy, začala tedy chodit za školu a její prospěch se rapidně zhoršil. S prosbou o pomoc se obrátila na školního policistu, který jí však nedokázal pomoci a poradil jí, aby vystoupila v místní kabelové televizi a svěřila se se svým příběhem. Útoky nepřestaly ani poté, co Jessie vystoupila v místní kabelové televizi (silueta a změněný hlas), vypověděla zde svůj příběh a požádala spolužáky, aby jí přestali ubližovat. To se ovšem nestalo... Pod tlakem neustálého posměchu a urážení Jessie 3. července 2008 spáchala sebevraždu (oběsila se v koupelně).“¹⁸

1.2.2.1 Koho se kyberšikana týká a kde se s ní setkáváme

Nejčastěji se kyberšikanou setkávají děti či dospívající a to díky velkému rozmachu sociálních sítí a celkově internetu. Problémem je množství času, které děti na těchto sítích tráví, slabá kontrola ze strany rodičů a především naivita a důvěra dětí v lidi, se kterými si píšou.

Největší rozmach, co se komunikace týká, je například díky těmto sociálním sítím:

- *Facebook* – Sociální síť kterou založil 4. 2. 2004 Mark Zuckerberg. Je to místo, kde lidé sdílí své životy v podobě fotografií či slovních příspěvků, tzv. statusů. Sdělují zde své pocity a názory, zároveň se objevuje funkce chatu (Messenger), která je bez omezení – napsat můžete komukoliv a stejně tak kdokoliv vám. Zprávu samozřejmě můžete nepřijmout a osobu, která vám psala nahlásit nebo zablokovat.¹⁹
- *Instagram* – Poměrně mladá síť, založena v roce 2010 Kevinem Systromem a Mikem Kriegerem, v současnosti jí vlastní facebook. Funguje jako album fotografií, které lidé mohou komentovat, dají se zde sdílet příběhy z fotografií a videí, která ale po 24hodinách zmizí. Také zde je možnost chatu (Direct).²⁰

¹⁸ *Riziko zvané sexting* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <http://sexting.cz/>

¹⁹ *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-22]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

²⁰ *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Instagram>

- *Twitter* – Vznikl 21. 3. 2006 v Americe a v českém jazyce je dostupný až od roku 2012. Dají se zde psát příspěvky, tzv. tweety, které mají ale omezenou délku – 280 znaků. Co se týká chatové komunikace, je to zde trochu složitější, a proto zde lidé spíše propagují své názory a komentují příspěvky ostatních občanů.²¹
- *Snapchat* – Aplikace, fungující od roku 2011, je založena na konverzaci skrze poslané fotografie, často doplněné o text. Pokud si fotografii (zprávu) nestihnete prohlédnout, máte smůlu, protože během pár vteřin zmizí.²²
- *TikTok* – Tato aplikace je v dnešní době velmi oblíbená u mladistvých, funguje od září 2016. Dají se v ní vytvářet a následně sdílet různá videa v různé délce. Předchůdcem byla aplikace musical.ly.²³

Co všechny uvedené sítě pojí je to, že se zde lehce předstírá jiná identita a zároveň se dá poměrně snadno identita člověka ukradnout. Skrze chatové skupiny a již zmíněnou skrytou identitu, se dají celkem bez problému posílat výhrušné zprávy a tvořit tak proces kyberšikany.

Dle výzkumné zprávy ze stránky E-bezpečí je statisticky uvedeno, že 72,19% dotazovaných dětí (ve věku 7 – 17 let) používá Facebook, 68,83% Instagram, 32,01% Snapchat a 12,25% Twitter.²⁴ V praktické části této bakalářské práce se nachází statistika, která vychází z dotazníku pro žáky 2. stupně vybrané základní školy a mapuje jejich oblíbené a používané sociální sítě.

Jak bylo řečeno již na začátku kapitoly, je zde velký problém s časem, který děti a mladiství na mobilech a celkově na internetu tráví a s tím, že rodiče o jejich činnostech někdy nevědí.

²¹ *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>

²² *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Snapchat>

²³ *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/TikTok>

²⁴ České děti v kybersvětě. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2019 [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy>

Podle výzkumné zprávy portálu E-bezpečí 73% rodičů omezuje svému dítěti čas na internetu a to buď ústní dohodou, která je kontrolována rodičem, nebo samo dítě ví, kdy má internet vypnout, 38% rodičů se přiklání k variantě, že dítěti přímo odebere techniku, kterou používá. Dále statistika uvádí, že 82% rodičů ví, co jejich dítě na internetu vyhledává, pouze 13% rodičů o tom neví. To, co dítě na internetu hledá, omezuje 31,11% dotázaných rodičů.²⁵

1.2.2.2 Jak kyberšikanu (šikanu) odhalit

Odhalení kyberšikany není vůbec snadné a mnohdy je dokonce obtížnější než odhalení šikany klasické. Dítě se ve většině případů nesvěří, že problém má, a proto je dobré si všimnout jistých, mnohdy nepatrných, změn v chování, jako například:

- Změní se práce dítěte s počítačem a mobilním telefonem. Odmítá je používat a vyhýbá se jim, i když předtím problém nemělo.
- Nervozita při čtení SMS zpráv nebo e-mailů, dítě může být nejisté či zarmoucené.
- V celkovém chování může být sklíčené, ustrašené, apatické, výkyvy nálad a chování – hádky s vrstevníky a rodiči.
- Somatizace – bolest hlavy, břicha, nechutenství, nespavost, noční můry.
- Vyhýbavé chování vůči lidem, předtím neobvyklé – chození za školu, trávení času o samotě.
- Zhoršení známek ve škole.²⁶

Mezi některé další projevy toho, že je dítě šikanováno (klasicky nebo kyberneticky) jsou dle MŠMT uváděny například tyto znaky:

- za dítětem nepřicházejí domů kamarádi ani spolužáci;
- dítě není zváno na návštěvy k jiným dětem;
- dítě ztrácí zájem o učení a špatně se soustředí;
- jsou zde patrné zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;

²⁵ Rodič a rodičovství v digitální éře. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2018 [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy>

²⁶ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

- vyhýbá se docházce ve škole;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní vůči sourozencům nebo rodičům;
- nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;²⁷

1.3 Stádia šikany

Šikana a její průběh je postupný, má několik stádií, ve kterých se problém stále zhoršuje, a agresori nabírají na síle. Stádií je celkem pět a navazují na sebe.

První stádium: Zrod ostrakismu

Zde převažují psychické způsoby šikanování (pomluvy, ignorace, dělání si legrace), kdy se oběť necítí v kolektivu příjemně a bývá na kraji skupiny. V této části je vše teprve na začátku.

Druhé stádium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Agresor nebo agresori si na oběti ventilují nepříjemné situace (nervozita před testem, špatné známky), líbí se jim jejich nová moc a strach oběti, proto ve svém jednání pokračují a přitvrzují.

Třetí stádium: Vytvoření jádra

Agresori si tvoří pevné jádro, což je zde klíčovým momentem, protože když se jim nikdo nepostaví, budou mít plnou moc nad celým kolektivem. Ostatní žáci ve třídě se většinou staví na stranu agresora, začínají spolupracovat a zaměřovat se na slabého jedince (oběť).

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy

Chování agresorů se stává normou a je to přijato většinou, stává se z toho jakýsi zákon skupiny, kterému se málokdy někdo postaví. Zapojují se i ostatní žáci a aktivně se účastní na procesu šikanování, hlavně proto, aby nebyli terčem šikany oni.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Celá třída přijímá násilí jako normální a šikanují také. Agresori už nemají žádné zábrany a mají totální moc, násilí často opakují. Poslední stádium šikany pro oběť může končit odchodem ze školy, ale i tragicky – pokusy o sebevraždu a sebepoškození.

²⁷ MŠMT. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. 2016

1.4 Formy šikany dle Koláře

Šikana není jen jednoho druhu, ale má jisté formy. Základní dělení je na šikanu přímou a nepřímou, podle toho, zda je fyzická nebo psychická.

- Přímá šikana

Někdy také označovaná jako fyzická, protože agresor s obětí přicházejí do osobního a tím i fyzického kontaktu. Patří sem jakékoliv násilí (bití, kopání, škracení, pálení...), ponižování (nucení do něčeho, co oběť nechce), poškozování majetku oběti nebo krádež.

Tato forma je závažnější, hlavně co se týká viditelných následků. Někdy se agresor snaží, aby nebylo žádné zranění vidět, a proto oběť bije například do břicha nebo do stehen, která jsou často zakryta oblečením, a tudíž není napadení vidět. Některým agresorům je to samozřejmě jedno a oběť napadají na jakémkoliv místě na těle.

Může sem ale patřit i slovní agrese, ve které jde o nadávky či ponižování oběti. Agresor také může vyhrožovat – ublížením nebo třeba zveřejněním nějakých informací, které na oběť zjistil, ale mohou být i vymyšlené.

- Nepřímá šikana

Zde jde o psychickou šikanu, ve které oběť není přímo fyzicky napadena agresorem, ale spočívá většinou v sociálním vyloučení nebo ignoraci. Ač se to nemusí zdát, toto bývá pro oběť daleko horší, než kdyby ji někdo ublížoval a má tak velký vliv na psychiku oběti. Další problém je v tom, že tuto formu nemusíme na první pohled odhalit.

„Dítě se zoufale snaží zavděčit a přizpůsobit, může např. začít zlobit a lajdat, jen aby tak projevilo solidaritu se „stádem“ a zavděčilo se, ale jen se víc zesměšňuje a v očích třídy ztrácí prestiž.“²⁸

²⁸ ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. str. 22. ISBN 978-80-247-2991-6.

1.5 Formy šikany dle obětí

Zde velmi záleží i na tom, kdo je konkrétní obětí. Může jí být prakticky kdokoliv, ale zde se budeme konkrétně věnovat šikaně učitelů, seniorů a především dětí, protože ta je nejčastější.

- Šikana učitelů

Ať už se nám to líbí, nebo ne, i profesi učitele provází občasná šikana. Nemusí to být jen ze strany zaměstnavatele, ale i ze strany dětí nebo rodičů. Do šikany učitele patří například vydírání, vyhrožování, natáčení si učitele při vyučování, posílání nevhodných zpráv či agrese ve vyučování – nadávání nebo fyzický projev.²⁹

Dříve si takovou věc žáci nedovolili a učitel pro ně byl autoritou, v dnešní době, kdy se změnila výchova a mladá generace se chová volněji, se šikana učitele objevuje na množství škol.

Šikana učitelů je podmíněna několika faktory:

- *Nefunkční systém českého práva a jeho vymahatelnosti* – učitel podá trestné oznámení, ale pokud nedošlo k vážnému poškození zdraví, je to posuzováno pouze jako přestupek. Policie často nechce tyto problémy řešit, pro nedostatek důkazů je odkládá, nebo žádá školu, aby si problém řešila sama. Prostředky, kterými škola může problém řešit je například poznámka, snížená známky z chování, výchovná komise nebo domluva. Na středních školách nebo učilištích je možnost žáka vyloučit ze školy.
- *Odchod profesionálů a odborníků ze školství za lepšími platovými podmínkami* – nejen co se financí týče, ale bohužel i prestiž tohoto povolání není příliš velká, a proto je pro některé vystudované odborníky lepší přesunout se na jiné a lépe placené místo.
- *Pedagogický pracovník není zákonem chráněný* – když se vyskytne problém, ředitel musí sám vymýšlet, jak se zachovat a v dnešní době moderních rodičů je velmi náročné zavděčit se oběma stranám. Učitel se také často bojí o

²⁹ PHDR. ARABADŽIEV, Sáva. Šikana na učitelích. *Učitel'ské noviny* [online]. 2011, 2011(6) [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>

problému mluvit, aby si jeho zaměstnavatel nemyslel, že je neschopný a že si se situací neumí poradit.

- *Neprofesionalita a neschopnost pedagogického sboru* – jedinci jsou jako odborníci schopní, ale nemají autoritu, empatii a zájem o studenta, čímž jsou pro práci pedagoga nepoužitelní.³⁰

Jsou zde dvě základní formy, kterými může být učitel napaden. Zjevná forma je taková, kde si žáci učitele například natáčejí, pedagog je zesměšňován před celou třídou, žáci nerespektují pokyny, ničí věci, strkají do učitele, používají vulgarismy. Je to jediná forma šikany, která je prokazatelná, tudíž se s ní dá pracovat. Druhou možností je skrytá forma, jenž je založena na kompromitujících materiálech. Student ví o nějakém jednání učitele, které se neslučuje s morálkou nebo zákony, a na učitele vyvíjí nátlak nebo mu vyhrožuje, hlavně co se týká jeho známek nebo přehlížejí prohřešků. Je zde velký problém s odhalením a prokázáním viny. Navíc se pedagog často bojí problém ohlásit, protože by ostatní viděli něco, co někdy udělal a za co se stydí.

Naštěstí jsou zde tzv. principy proti šikaně, což jsou způsoby a metody k tomu, jak se šikanou pedagoga pracovat, čemu se vyhnout a jak nejlépe tento problém vyřešit.

- *princip otevřenosti* – řešení problému v souvislosti s celou školou, nebránit se tomu a ukázat školu jako místo, kde se šikana dá řešit;
- *princip komplexnosti* – zapojení celé instituce, podrobná informovanost mezi pedagogy;
- *princip spolupráce* – zapojení ostatních institucí do řešení problému (PPP, PČR, státní zastupitelství, OSPOD, psycholog...);
- *princip odbornosti a praktických zkušeností* – řešení by měla mít na starosti osoba, která má praktické i teoretické znalosti s řešením problému;

³⁰ PHDR. ARABADŽIEV, Sáva. Šikana na učitelích. *Učitelské noviny* [online]. 2011, 2011(6) [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>

- *princip zákonnosti* – učitel by měl vědět, že šikana se musí řešit, tudíž pouhé přehlížení a neřešení šikany je v rozporu se zákony;
- *princip objektivnosti* – pedagog si nesmí myslet, že kvůli problému je špatným pedagogem;
- *princip komplexní péče* – práce s obětí i s agresorem;
- *princip odpovědnosti a důslednosti* – zaměření svého jednání ve prospěch a správný vývoj jedince;
- *princip zvýšení sebevědomí oběti – konfrontace* – oběť se s agresorem dostane do kontaktu, zde je potřeba, aby oběť dala agresorovi pocit, že se ho již nebojí a tím si získala větší sebevědomí;
- *princip přítomnosti* – vhodné do výuky zařadit náhodnou přítomnost jiného pedagoga nebo nadřízené osoby;
- *princip kolegiality* – vzájemná pomoc mezi kolegy, svěřeni s problémem (vedení i spolupracovníkům).³¹

Michal Kolář v knize *Nová cesta k léčbě šikany* uvádí případ šikanování učitelky: „Žáci na střední škole nařízli nohu od židle. Když si učitelka sedla, spadla na zem. Nato propukl huronský smích a někteří z aktérů ji obklopili a házeli na ni slupky od banánů, zbytky od svačiny a papírky. Iniciátor této dlouhodobější šikany byl vyloučen. ...“³²

- Šikana seniorů

Šikana seniorů se často zaměřuje s domácím násilím, protože agresory jsou často členové rodiny – vnoučata nebo děti. Nestává se tak ale jen v domácím prostředí, ale i v prostředí různých pečovatelských domů nebo jiných institucionálních zařízení, kde jsou aktéry šikany a násilí ošetřovatelé nebo spolubydlíci na pokoji.

I zde existuje více druhů nebo způsobů šikany. Může jít o zanedbávání, kdy se o jedince nikdo nestará, ponižování, odpírání svobody a možnosti říct svůj názor, zvýšená míra medikace (léky na spaní), omezování pohybu nebo třeba materiální zneužívání, kdy je mu

³¹ PHDR. ARABADŽIEV, Sáva. Šikana na učitelích. *Učitel'ské noviny* [online]. 2011, 2011(6) [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>

³² KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. str. 70. ISBN 987-80-7367-871-5.

brán důchod. Odpírání důchodu souvisí i s návštěvou seniora jeho blízkými – přijdou jen jednou do měsíce, většinou pár dní po tom, co senior dostane důchod a víckrát se o něj nezajímají.³³

Proč se někteří lidé zaměřují na seniory je celkem jednoduché – jsou slabší, lehce ovlivnitelní, důvěřiví a mají strach cokoliv říct. Tyto vlastnosti mají i děti, proto jsou ti nejmladší a nejstarší lidé naší populace nejčastějšími oběťmi šikany.

- Šikana dětí

Snad nejzávažnější a hlavně nejčastější formou je šikana v dětském kolektivu, která probíhá mezi dětmi, jež si jsou věkově podobné nebo se zúčastňují školní docházky na stejné škole. Ač je to možná překvapivé, problémy se šikanou se objevují už i ve školkách.

Jak již bylo uvedeno, šikana mezi dětmi probíhá hlavně ve škole, kde tráví společně nejvíce času a je tak součástí skupinových procesů. Šikana tedy slouží jako nástroj, kterým děti udržují hranice své skupiny, tedy utvářejí společné „my“ oproti „těm ostatním“, kteří požadavky na členství nesplňují.³⁴

1.6 Účastníci šikany

Šikana nemůže vzniknout sama o sobě. Dvěma hlavními členy je zde oběť, které ubližuje druhý člen – agresor. Bez těchto dvou osob proces šikany nemůže fungovat. Oběti i agresorů může být samozřejmě více, vzpomeňme třeba na koncentrační tábory, kde oběť bohužel nebyla jedna jediná. Třetí velkou skupinou, které se šikany může, ale nemusí účastnit, jsou přihlížející, kteří většinou nestojí na straně agresora ani oběti a jen sledují, co se děje.

³³ SEDLÁKOVÁ, Veronika. *Šikana mezi seniory* [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/49437/SedlakovaV_SikanaMezi_ME_2013.pdf?sequence=3&isAllowed=y . Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Marcela Ehlová.

³⁴ JÁNOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. str. 52. ISBN 978-80-247-2992-3.

Agresor

Pojem agrese definovali Andreson a Bushman jako: „... jakékoliv chování zaměřené vůči druhému, které s sebou nese přímý záměr ublížit [...] náhodné ublížení není klasifikováno jako výsledek agrese, protože není záměrné.“³⁵

Obecně se nedá přesně určit, kdo agresorem je. Můžou k nim patřit děti, které jsou sociálně slabší a jednodušší, může je trápit samota a nejistota a šikanování je pro ně způsob, jak si sebevědomí zvýšit. Na druhé straně stojí děti, které jsou v kolektivu oblíbení, mají kolem sebe hodně přátel a šikanováním si jen udržují své postavení. I přes to, že skupiny agresorů jsou různorodé, se autoři, kteří se touto problematikou zabývají, shodli na charakteristických znacích, které agresor často vlastní.³⁶

Campfield a Sourandel a kol. uvádějí jako jeden ze znaků delikventní chovně. Agresoři často chybí ve škole, mívají podprůměrné výsledky, ničí cizí majetek, častěji kouří a pijí alkohol. Vágnerová ukazuje, že to není jen o špatném chování, ale můžeme mezi agresory najít i inteligentní děti s výborným prospěchem, které využívají vlastní intelektuální převahu k promyšlené šikaně druhých a problémové chování umí maskovat, aby o něm rodiče či škola nevěděli. Olweus poukazuje na emoční stránku – agresoři často nemají empatii jako ostatní děti, což jim znemožňuje vcítit se do oběti a jejich chování se nezlepšuje. Heirman a Walrave berou v potaz také emoční stránku, ale z pohledy kyberšikany pracují s pojmem kokpit efekt – agresoři kyberšikany podobně jako letci shazují bomby na města a vesnice pod sebou, a tak nevidí faktické dopady a utrpení, které způsobují, a nemají proto ani výrazné pocity viny, které by jim v takovém jednání zabránily. Ybarra a Mitchell se zaměřují na rodinu a ukazují, že agresoři mívají emočně chudší vztahy v rodině, což se projevuje i tím, že rodiče se příliš nezajímají ani o online aktivity svých potomků.³⁷

Agrese není jen jednoho druhu, a proto je dobré si ukázat nějaké její typy a projevy. Price, Berkowitz, Smith a Connor uvádí tyto druhy šikany:

- *přímá agrese* – zahrnuje fyzické útoky, slovní vyhrožování, sebepoškozování nebo ničení věcí oběti, chování je útočné

³⁵ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). str. 17. ISBN 978-80-247-4577-0.

³⁶ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

³⁷ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

- *nepřímá agrese* – nedochází ke konfrontaci mezi obětí a agresorem, vyloučení ze skupiny, ignorace, šíření pomluv, zesměšňování
- *reaktivní agrese* – obranná reakce vůči ohrožení, okamžitá reakce na podnět, přítomná forma vzteku nebo hněvu
- *proaktivní agrese* – slouží jako nástroj k získání něčeho (uznání, peníze od oběti atd.), není vyvolaná obětí a agresor má radost z ponížení nebo ovládnutí oběti

Všechny tyto typy se navzájem mohou prolínat. V kyberšikaně se nesetkáme s agresí přímou, ale pouze tou nepřímou, která se někdy označuje jako psychická. I když se to nemusí na první pohled zdát, její dopady jsou mnohokrát horší, než při fyzickém útoku agresora.

Agresorem ve světě kyberšikany může být prakticky kdokoliv. Není to jen jedinec silný a vlivný, ale může jím být i někdo, kdo je slabý a v reálném světě je obětí klasické šikany. Tím, že je agresor schován za obrazovku mobilního telefonu nebo počítače dostává pocit anonymity a moci.

To, z jakého důvodu někdo šikanuje, je hodně rozmanité a záleží nejen na vlastnostech a chování agresora, ale může jít i o vidinu toho, že bude bavit celou třídu a tím se stane oblíbeným. Horší je, když toto počínání vůči ostatním agresorovi dělá dobře, má z toho pocity uspokojení a cítí se sebevědomější – to vede k tomu, že své chování opakuje a může ho i zvyšovat (př. začne s posmíváním a skončí to u surového napadení oběti).

„Můžeme ovlivnit, jak se bude dítě chovat a zda se z něj agresor stane? Je to možné. Vzor chování, který dáme dítěti mezi 4. – 5. rokem jeho života, jej ovlivní i v dalším vývoji, zvláště v období puberty!“³⁸

Oběť

I když se může zdát, že šikanovaný je slabý jedinec z kolektivu, nemusí to být úplně pravda. Kolikrát jde i o silné žáky, dobře se učící jedince nebo někoho, kdo jen vybočuje z řady – ať

³⁸ KELNAROVÁ, Jarmila a Eva MATĚJKOVÁ. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada, 2010. Sestra (Grada). str. 145. ISBN 978-80-247-3270-1.

už v dobrém či špatném slova smyslu (jiná národnost, výška, barevné vlasy, styl oblékání atd.).

V klasické (tradiční) šikaně Olweus rozlišuje dva typy obětí:

- *pasivní oběť* – tělesně slabší, zranitelnější, snadný cíl pro agresora, málo přátel, hůře zapadají do kolektivu
- *oběti-provokatéři* – trpí hyperaktivitou, mají vlastnosti, které vyvolávají u ostatních agresí, jsou impulsivní³⁹

Celkovou charakteristikou je malá popularita, slabost nebo zranitelnost, nedostatek přátel a to, že nekladou odpor. Kolář uvádí, že pro oběti bývá příznačná sociální pasivita: ani se již nesnaží změnit vlastní postavení či roli, podobně jako nezkouší hledat pomoc a oporu u druhých.

Co se týká oběti kyberšikany, tak se moc neliší od té klasické, hlavně ve chvíli, kdy se agresor s obětí znají z reálného prostředí a kyberšikana se připojí k té klasické. Oběti se ale mohou stát i agresory, protože jak jsem již několikrát zmínila, v kyberprostoru může být kdokoliv kýmkoliv.

Nejčastější problém oběti je to, že se bojí sdělit, že je šikanována a proto je složité tento problém řešit. Někdy se bojí agresora, aby jeho násilí, ať už psychické nebo fyzické, nevyústilo v silnější útoky a někdy se také stydí za to, že jsou šikanované a nic s tím nemohou udělat.

Přihlížející

Reakce přihlížejících je v procesu šikany důležitá a mnohdy určuje to, jak bude probíhat dále. Když totiž agresor vidí, že má své publikum, tak se ještě více snaží a v šikaně pokračuje. Olweus je rozdělil podle toho, jak přistupují k šikaně (pozitivní, negativní, lhostejný, neutrální) a jednání – zapojení nebo nezapojení se.

1. následníci agresora, kteří jej sami aktivně podporují;
2. ti, kdo agresora otevřeně podporují, například ho povzbuzují, ale sami oběti neublíží;

³⁹ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

3. ti, kdo agresora podporují, ovšem ne otevřeně, a zůstávají pasivní;
4. nezúčastnění pozorovatelé;
5. ti, kdo nesouhlasí se šikanou, jsou na straně oběti, ale nečiní tak otevřeně a celkově se nijak aktivně neprojevují;
6. ti, kdo se oběti otevřeně snaží pomoci.⁴⁰

1.7 Prevence

K tomu, jak předcházet rizikovému chování, slouží prevence, která se člení na tři stádia, podle toho, v jaké fázi ohrožení se objekti nachází.

Primární prevence se zaměřuje na všechny osoby, řeší předcházení rizikových situacích, vede ke zdravému životnímu stylu, pomáhá při sociálním rozvoji jedince a zvládání náročných životních situací. Zabývá se především šikanou a kyberšikanou, záškoláctvím, rizikovým sexuálními aktivitám, násilím, rasismem, ale také závislostem nebo poruchami příjmu potravy.

Sekundární prevence se snaží zachytit problém a pracovat s těmi, koho se týká. Zabraňuje šíření nebo prohlubování rizikového jevu. Může se týkat sociálně slabších skupin, osob s jiným etnickým původem nebo dětmi, které žijí v rizikovém prostředí.

Terciální prevence je posledním stádiem, které se zaměřuje na následky problému, který se již stal, a tudíž nelze vzít zpět.

V Metodickém pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních jsou uváděny pokyny, které by škola měla dodržovat, aby předcházela vzniku šikany. Patří sem například vhodné a bezpečné prostředí pro dítě, kde se cítí příjemně a podílí se na něm celá škola. Další nedílnou součástí je respektování identity a individuality žáka, odmítání násilí a zneužití moci. Škola musí nastavit přesná pravidla chování a postihy při jejich dodržování, na kterých bez výjimky lpí. Zásadní je také komunikace mezi pedagogy, vedením a pedagogem a v neposlední řadě mezi žáky a pedagogy.

„Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), kterou má popsáno v Preventivním programu školy někdy nazývaném také

⁴⁰ ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). str. 69 – 70. ISBN 978-80-247-4577-0.

minimální preventivní program. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti šikanování.“⁴¹

Prevence ale není jen úkolem školy či jiných zařízení, důležitá je prevence také v rodině, která je pro dítě primárním a nejdůležitějším prostředím. Hlavní je láska a bezpečí domova, aby se dítě nebálo svěřit s problémem. Také společné trávení času je zásadní, protože dítě pak nemá čas na to, aby se seznamovalo přes internet s cizími lidmi nebo se s nimi dokonce scházelo.

Když popíšeme stádia prevence při šikaně, mělo by to vypadat následovně. Primární prevence bude probíhat v rodině, kde dítě tráví svůj volný čas, rodiče kontrolují to, co dítě dělá na internetu a s kým si píše. Zároveň jsou zde preventivní programy ve školách, kde bývají formou přednášek nebo besed ukazovány rizikové situace a jejich možné řešení. Sekundární prevence už bude zaměřena speciálně na skupinu, kde se vyskytla šikana a pomocí prevence se snaží problém vyřešit a to tak, aby se v budoucnu již neopakoval. Zde je také dobré poznat, kdo je agresorem a kdo obětí, pomocí různých dotazníků na klima ve třídě a s tím dále pracovat.

Pomoc při šikaně

Každý problém má své řešení, ale někdy je opravdu těžké sebrat odvalu a někomu o tom říct. Častým problémem se šikanou je to, že oběť nechce přiznat, že se jí něco děje a být tak za udavače a žalobníka. To je ale velký problém, agresor tak zjistí, že může pokračovat a nic se nezmění.

Další příčinou toho, proč oběť nic nepřizná, je strach ze stupňování agrese, která by mohla vzniknout, pokud by přiznání nepomohlo. Naštěstí je tu pro děti, které se stydí o svých problémech mluvit, řada možností, jak dát o ubližování vědět.

Mezi některé organizace, kam se v případě problému obrátit, patří například Linka bezpečí, na kterou se dá kdykoliv zavolat a svěřit se, online schránka důvěry, která je součástí projektu NNTB (Nenech to být) nebo klasické školní schránky důvěry, o které se primárně stará metodik prevence dané školy a školní psycholog. V následujících kapitolách budou důkladněji popsány jednotlivé organizace zabývající se šikanou a jejím řešením a prevencí.

⁴¹ MŠMT. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. 2016. str. 3.

Vybrané projekty:

a) Stop šikaně!

„Posláním Nadačního fondu STOP šikaně je upozornit na celospolečenský problém šikany a tento problém řešit.“⁴²

Dalším cílem je ukázat, že šikana není normální a ve společnosti nemá co dělat. S nadačním fondem spolupracuje celá řada známých osobností jako například Michal David, Iva Pazderková, Václav Noid Bárta nebo rektor univerzity Karlovy Tomáš Zima. Veškerá pomoc je konzultována s odborníky.

Nadační fond se zaměřuje na prevenci šikany a to tím, že pořádá různé konference či školení na toto téma, vše ve spolupráci s MŠMT a odbornými členy Karlovy Univerzity. Pokud už k problému se šikanou došlo, snaží se nadace ukázat, že se to dá řešit. Ve spolupráci s Hudebním divadlem Karlín podporují vzdělání a umění, protože každý má na něco talent a je potřeba ho objevit a pustit ven.

b) Linka důvěry

„Linka bezpečí, z. s. je akreditována v rámci systému sociálně-právní ochrany dětí v České republice a je členem celosvětové asociace dětských linek důvěry Child Helpline International (CHI). K naplňování našeho poslání poskytujeme sociální služby krizové pomoci.“⁴³

Linka důvěry funguje zdarma 24hodin denně na telefonním čísle 116 111 a je určena všem dětem, mladistvým a studujícím do 26 let, kteří mají jakýkoliv problém. Tato linka se snaží pomoci v případě problému, poradit volajícím, kam se mohou pro další pomoc obrátit. Stejně jako většina organizací, které dětem pomáhají, nechávají na oběti, zda své osobní údaje sdělí, či zůstane v anonymitě.

Název vypovídá o tom, že jde o linku (= volání z telefonu), ale to není jediný způsob, jak se dá komunikovat. Děti mohou napsat do chatu na internetových stránkách či do e-mailu, což může být pro některé jedince snazší než mluvená komunikace.

⁴² Úvod | NF Stop šikaně [online]. Copyright © 2020. Dostupné z <https://www.stop-sikane.cz/>

⁴³ Linka Bezpečí | Linka bezpečí [online]. Dostupné z <http://www.linkabezpeci.cz/>

c) NNTB – nenech to být

„NNTB.cz je projekt společnosti FaceUp Technology a Nadačního fondu Nenech to být, za kterým stojí sami studenti. Společně se Scio a za podpory MŠMT bojujeme se šikanou, sexuálním obtěžováním, vylučováním z kolektivu a dalšími sociálními problémy na školách po celém světě.“⁴⁴

Webová stránka Nenech to být, funguje jako schránka důvěry, ale ne tak, jak si známe ze školy, jelikož funguje na online portálu. Žák nebo kdokoliv, kdo vidí rizikové chování, může na těchto stránkách anonymně napsat, co se děje. Toto upozornění se potom dostane do školy, kde k šikaně nebo jinému nevhodnému chování dochází. Další krok je už na samotné škole, konkrétně na metodikovi prevence, který by s touto situací měl pracovat a co nejdříve ji vyřešit.

Dle uvedené statistiky na stránkách (k 24. 6. 2020) je 5 753 anonymních upozornění, která napsali jak žáci, tak i rodiče nebo učitelé. Tato webová stránka funguje už více než 3 roky a za tu dobu pomohla velkému množství obětí. Celý projekt je uskutečňován ve spolupráci s PhDr. Lenkou Skácelovou, která je také vedoucí Poradenského centra pro drogové a jiné závislosti nebo metodičkou prevence PPP pro část Brna; a PhDr. Michalem Kolářem, jenž je autorem mnoha publikací o šikaně a tímto problémem a jeho řešením se zabývá již delší dobu.

Co dalšího může být na této stránce zajímavé je fakt, že ji založili sami studenti. O to více žáků se do tohoto projektu zapojuje, když vidí, že to neřídí jen samí dospělí. Dalším pozitivním bodem je to, že stránka po osobě, které upozornění píše, nechce jméno agresora, ale oběti. Díky tomu není důvod upozornění nenapsat, protože se nikdo nemusí bát, že jde o udávání. Většina naší společnosti řeší více agresora, ale už zapomíná na to, jak se cítí oběť – zde je tomu naopak.

Andrew Matthews ve své knize uvádí strategie, které pomohli při šikaně ohledně jednání s agresorem. Jsou to strategie, na které přišla vědecká práce Youth Voice Reserch Project v roce 2010, kdy mluvila se 13 000 studenty, aby zjistili, jaké strategie jsou neúčinnější.

- 1) Svěř se jednomu z rodičů nebo jakémukoliv dospělému doma

⁴⁴ Nenech to být | Online schránka důvěry [online]. Dostupné z: <https://www.skoly.nntb.cz>

- 2) Svěř se kamarádovi
- 3) Svěř se dospělému ve škole
- 4) Udělej si ze šikany legraci
- 5) Připomeň si, že to není tvoje vina
- 6) Předstírej, že ti to vůbec nevadí
- 7) Odejdi
- 8) Ignoruj je ⁴⁵

„Starší žáci doporučili v případě šikany nejčastěji tyto tři strategie: (1) ignorování útoků, (2) asertivní vyjednávání a snaha něco změnit tak, aby se šikana neopakovala, a (3) hledání opory u druhých. Tyto strategie mají podle výzkumu také největší šanci na úspěch. Další často uváděnou taktikou byla již méně úspěšná pomsta.“ ⁴⁶

1.7.1 Legislativní ustanovení

„V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) ani v jiném zákoně není šikana sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, přesto šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů.“ ⁴⁷

Jak již bylo řečeno, šikana sama osobně není definována jako trestný čin, ale můžeme se s jejím řešením setkat v částech různých zákonů, jako je například:

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 56/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁴⁵ MATTHEWS, Julie a Andrew MATTHEWS. Stop šikaně!. Přeložila Kateřina ZAJÍCOVÁ. Jihlava: Baroque Partners, 2015. str. 62 – 63. ISBN 987-80-87923-06-1.

⁴⁶ JÁNOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. str. 201. ISBN 978-80-247-2992-3.

⁴⁷ MŠMT. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. 2016. str. 12.

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, č. j. 14 514/2000-51
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MSMT-21149/2016

Postih agresora je závislý na jeho věku, způsobu šikany, délce jejího trvání i na tom, jaké následky si oběť ponese. Podle trestního zákoníku jsou postihovány mladiství ve věku 15 – 18 let. Mladší 15 let nejsou trestně stíháni, zde se to řeší skrz rodiče nebo ústavní zařízení. Šikana je postihována dle trestního zákoníku a to jako:

- trestný čin vydírání
- trestný čin loupeže
- trestný čin omezování osobních svobod
- trestný čin vzbuzení důvěrné obavy
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin znásilnění, či pohlavního zneužití
- trestný čin poškozování cizí věci ⁴⁸

Každý z nás má svá práva a povinnosti a existuje i tzv. Listina dětských práv na internetu – práva, která by měla být respektována dětmi i dospělými:

- Mám právo bádát, učit se a užívat si na internetu všechny dobré věci pro děti.
- Mám právo uchovávat veškeré informace o sobě v tajnosti.
- Mám právo na to, aby mne nikdo neobtěžoval a netrápil.
- Mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám nebo kterým nevěřím.
- Mám právo nevyplňovat na internetu žádné formuláře a neodpovídat na otázky.
- Mám právo vždy požádat rodiče nebo vychovatele o pomoc.
- Mám právo nahlásit každého, kdo se podle mého názoru chová divně nebo dává divné otázky.

⁴⁸ KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál, 2001. str. 215 – 216. ISBN 80-7178-513-X.

- Mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci.
- Mám právo, aby mi lidé na internetu projevovali respekt.
- Na internetu mám právo cítit se bezpečně a být v bezpečí.⁴⁹

⁴⁹ HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. str. 198 – 199. ISBN 978-80-7387-545-9.

2 Praktická část

Praktická část je zaměřena na pojem šikana a kyberšikana a jeho znalost žáků na 2. stupni vybrané základní školy. Žáci dostali dotazník, jehož cílem bylo zjistit, jaká je jejich znalost a zkušenost s šikanou a kyberšikanou a také to, na koho by se v případě obrátili a proč.

Součástí praktické části je vyhodnocení dotazníku od žáků a také rozhovor s metodičkou prevence na vybrané základní škole.

2.1 Hlavní a dílčí cíle

Praktickou část tvoří dva výzkumné nástroje a to dotazník a rozhovor. Každý z nich má odlišné cíle i otázky, ale zároveň je propojuje téma šikany na dané základní škole.

a) Dotazník

Hlavním cílem práce je zjistit, na koho by se žáci v případě šikany obrátili, komu by se svěřili a proč. S tím souvisí hlavní výzkumné otázky - *Kdyby tě někdo šikanoval, víš, na koho se ve škole můžeš obrátit?* a *Kdyby tě ve škole někdo šikanoval, komu by ses svěřil/a a proč?*

Dílčí cíl č. 1 – Zjistit, kolik dětí z 2. stupně ZŠ se se šikanou setkalo.

Dílčí otázka č. 1 – *Byl/a jsi někdy obětí šikany?*

Dílčí cíl č. 2 – Zjistit, jaké mají žáci povědomí o šikaně, zda vědí, co to je.

Dílčí otázka č. 2 – *Mají děti povědomí o šikaně a kyberšikaně?*

Dílčí cíl č. 3 – Zjistit, kolik dětí z 2. stupně ZŠ se setkalo s kyberšikanou.

Dílčí otázka č. 3 – *Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany?*

b) Rozhovor s metodičkou prevence na vybrané ZŠ

Hlavním cílem bylo zjistit, jaké je zapojení metodika prevence dané základní školy do problému šikany a kyberšikany. Hlavní otázkou tedy bylo to, jak často ve škole řeší problémy se šikanou.

2.2 Metodologie

Výzkumný nástroj

a) Dotazník

Jako první nástroj ke zkoumání jsem si zvolila dotazník, jelikož mi to přišlo jako vhodný způsob. Otázky jsem zprvu chtěla volit pouze uzavřené, ale abych zjistila více informací, vytvořila jsem dotazník s otázkami otevřenými, uzavřenými i polootevřenými. U některých otázek žáci volili pouze jednu odpověď, u jiných měli možnost volby jakéhokoliv počtu. Polootevřené otázky byly na bázi odpovědí ano/ne s tím, že pokud žák odpověděl ano, chtěla jsem znát další informace – jednalo se o 5 otázek.

Celkem je v dotazníku 16 otázek, z toho pět z nich má ještě další podotázky a je rozdělen na tři části. První část (Identifikační část) podává informace o dotazovaném – věk a ročník, do kterého chodí. Zde jsou otázky pouze uzavřené a žák volí jednu odpověď. Druhá část (Část A – Šikana) zjišťuje konkrétní zkušenosti se šikanou, nachází se zde celkem 11 otázek. Jen jedna otázka je otevřená, dvě jsou škálové, kde na stupnici od 1 do 5 uváděli, jaké by bylo jejich rozhodnutí - vyhodnocení je zpracováno do tabulky. 5 otázek je polootevřených, 4x je zde možnost volit více odpovědí a 1x otázka uzavřená s odpovědí ano/ne.

Třetí část je o kyberšikaně. (dotazník je přiložen v příloze č. 1) Zde jsou celkem tři otázky. První dvě otázky jsou pro všechny žáky, v jedné označují více možností a je polootevřená, druhá je otevřená. Třetí otázka je polootevřená, a pokud zde žák odpoví ano, pokračuje na podotázky, které jsou čtyři.

b) Rozhovor s metodičkou prevence na vybrané ZŠ

Druhým nástrojem byl rozhovor a volila jsem ho proto, že jsem chtěla vidět pohled i někoho jiného, než jen dětí. Zvolila jsem si rozhovor s metodičkou prevence na základní škole, který kvůli pandemické situaci probíhal online formou.

Cílová skupina

a) Dotazník

Pro praktickou část jsem chtěla volit respondenty, kteří se se šikanou mohou nejvíce a nejčastěji setkat. Vybrala jsem proto děti, konkrétně žáky základních škol. Pro ideální

zjištění jsem volila pouze 2. stupeň základní školy, jelikož o problematice mají lepší přehled a už prošli výukou mimo jiné předmětem Člověk a zdraví, kde se s pojmy jako je šikana či kyberšikana mohli setkat.

Zvolila jsem pouze žáky z jedné konkrétní školy, hlavně proto, že na dané škole pracuji a měla jsem tak ke zjišťování informací ideální přístup.

Základní škola a Mateřská škola Votice vznikla v roce 2016, když se spojila mateřská a základní škola pod jednoho zřizovatele a ředitele. Škola je v centru města a je školou střední, úplnou. Navštěvuje ji kolem 700 žáků. První stupeň je rozdělen do 14 tříd a to samé platí o stupni druhém. Ve škole je zřízena počítačová a robotická učebna, cvičná kuchyňka, dílna, tělocvična, odborné třídy na výuku výtvarné výchovy, přírodopisu či zeměpisu. Od první třídy je povinna jako druhý jazyk angličtiny, od 7. třídy si žáci volí mezi německým či ruským jazykem.

b) Rozhovor s metodičkou prevence na vybrané ZŠ

Rozhovor jsem volila s metodičkou prevence na vybrané základní škole, na niž jsem prováděla dotazníkové šetření.

2.3 Vyhodnocení výzkumných metod

a) Dotazník

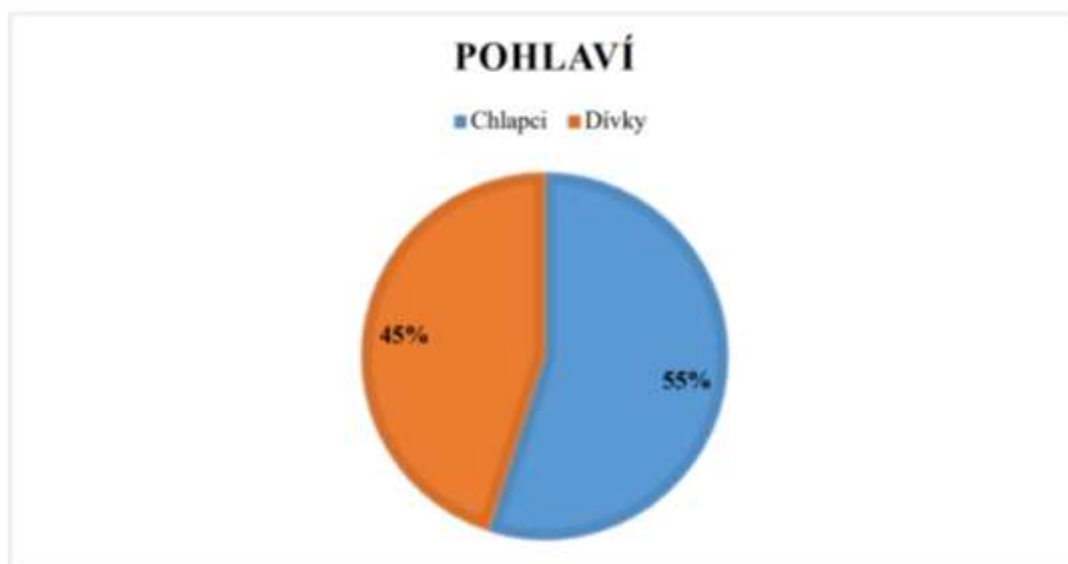
Žákům na druhém stupni Základní školy Votice jsem zadala dotazník, na jehož vyplnění měli neomezený čas. Chtěla jsem, aby odpovídali podle sebe, pravdivě a hlavně anonymně, aby neměli strach z toho, že je budu nějak obviňovat nebo s nimi probírat jejich odpovědi. Snažila jsem se, aby odpověděli na všechny otázky. Celkem jsem dotazníky rozdala 102 žáků a navrátilo se mi 102 (100%) dotazníků. Dva dotazníky jsem nezařadila do vyhodnocení, jelikož 2/3 odpovědí žáci nevyplnili, tudíž jsem pracovala s tím, že mám 100 (100%) vyplněných dotazníků, které lze zpracovat a vyhodnotit.

Ze 6. tříd jsem ke zpracování získala 23 dotazníků, ze 7. tříd 19, z 8. tříd 22 a nejvíce z 9. tříd a to 36 dotazníků.

Identifikační část

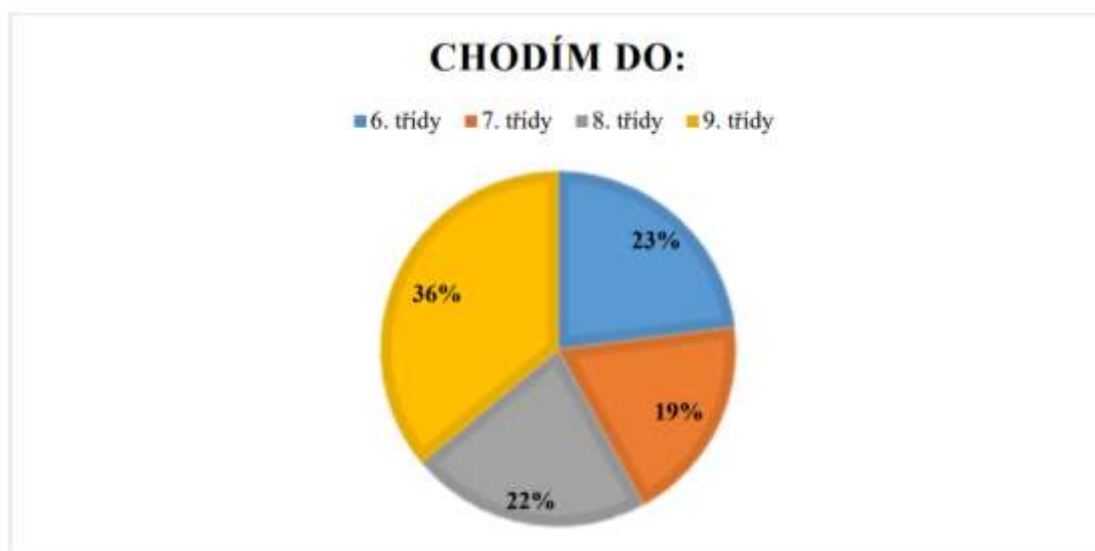
Vyhodnocené dotazníky vyplnilo celkem 100 (100%) žáků, z 6. – 9. tříd, z toho bylo 55 (55%) chlapců a 45 (45%) dívek.

N = 100

Graf č. 1 – pohlaví respondentů

Ze 100 (100%) dotazníků jsem obdržela 23 (23%) vyplněných dotazníků ze 6. tříd, 19 (19%) ze 7. tříd, 22 (22%) z 8. tříd a nejvíce od 9. tříd – 36 (36%) dotazníků.

Graf č. 2 – ročníky respondentů

Část A – Šikana

Otázka č. 1: Co podle tebe znamená šikana?

První otázka v dotazníku byla otevřená a děti jsem se ptala, co podle nich znamená šikana. Celkem odpovídalo 100 (100%) dětí, ale zde odpovědělo jen 98 dětí (98%), dvě z nich (2%) neuvedly žádnou odpověď. Jejich odpovědi převážně obsahovaly to samé – šikana je ubližování, pomlouvání, vyhrožování, ponižování a nadávání. Někdo napsal konkrétní násilí – facky, kopání nebo zmínky o kyberšikaně. Celkem jsem dostala 185 (100%) různých variant odpovědí. Nejvíce zde byly zastoupeny odpovědi v kategorii „fyzické projevy šikany“ a to 66x (35,68%) a odpovědi z kategorie „vydírání a vyhrožování“ – 28x (15,14%). Nejméně zastoupené byly odpovědi v kategorii „šťouchání a postrkování“ – 2x (1,08%), na čemž je vidět, že děti takovéto projevy jako šikanu nepovažují a nevěnují jim velkou váhu. Velice se mi líbily odpovědi v kategorii „fyzické i psychické ubližování“ – 26x (14,05%), kde se ukázalo, že žáci nad odpovědi přemýšleli a uváděli projevy nejen viditelné, ale i ty skryté. Konkrétní přepisy odpovědí žáků jsou uvedeny v příloze č. 2.

Tabulka č. 1 – co podle respondentů znamená šikana

N = 185

Kategorie zařazených odpovědí	Počet odpovědí v dané kategorii
1) psychické projevy šikany (naschvály, ponižování, zesměšňování a znemožňování, pomlouvání)	24x
2) fyzické projevy šikany (ubližování – mlácení, násilí a bití, bitky)	66x
3) kyberšikana	4x
4) šťouchání a postrkování	2x
5) vydírání a vyhrožování	28x
6) nadávání	25x
7) braní a ničení věcí (krádež a poškození majetku)	6x
8) obtěžování osob	4x

9) fyzické i psychické ubližování	26x
Celkem odpovědí	185x

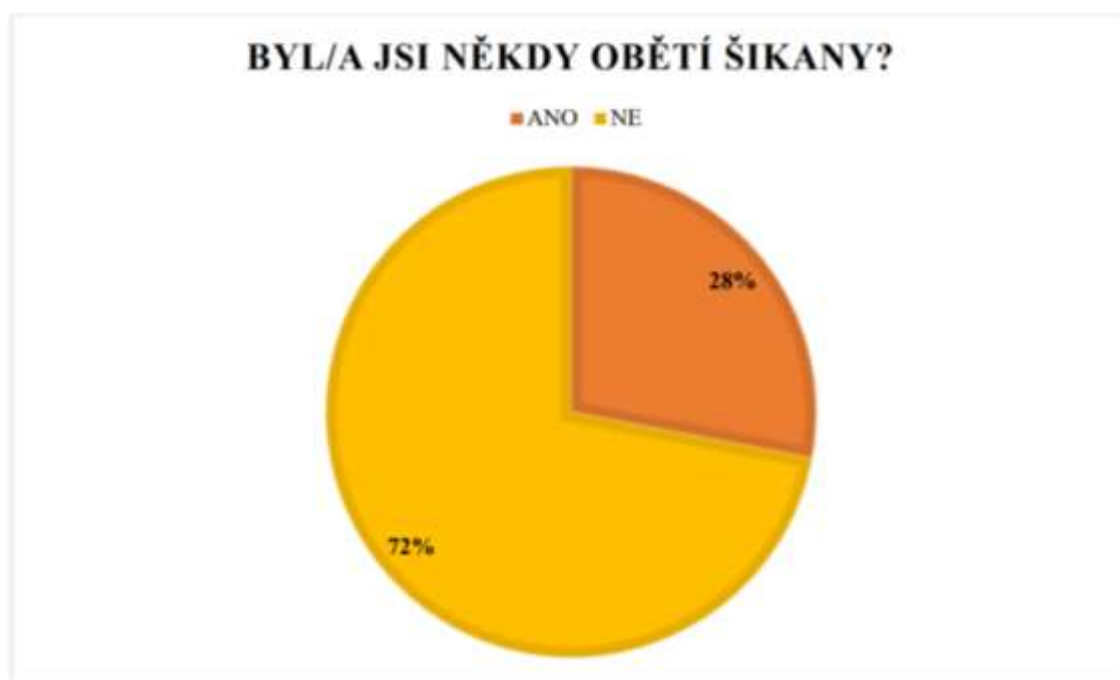
Otázka č. 2: *Byl/a jsi někdy obětí šikany? Pokud ano, tak jaké forma šikany to byla?*

Druhá polootevřená otázka zjišťovala, zda žáci někdy byli obětí šikany. Dotazník ukázal, že 72 (72%) žáků se šikanou neseťkalo, 28 žáků (28%) se s šikanou setkalo.

Z těchto 28 respondentů bylo získáno 35 (100%) odpovědí. 17x (35,7%) zazněla odpověď psychická šikana, 6x (21,4%) odpověď fyzická šikana, 5x (17,9%) kyberšikana a také zde byla kombinace fyzické i psychické šikany, konkrétně 7x (25%). Na zkušenost pouze s kyberšikanou byla zaměřena ještě poslední otázka celého dotazníku a budu se k ní vracet podrobněji na konci této kapitoly.

Odpovědi také ukázaly, že šikanu psychickou zažívají více dívky než chlapci, kteří mají větší zkušenost se šikanou fyzickou. Ze 17 (100%) odpovědí na psychickou šikanu ji uvedlo 16 (94,1%) dívek a pouze jeden chlapec.

N = 100

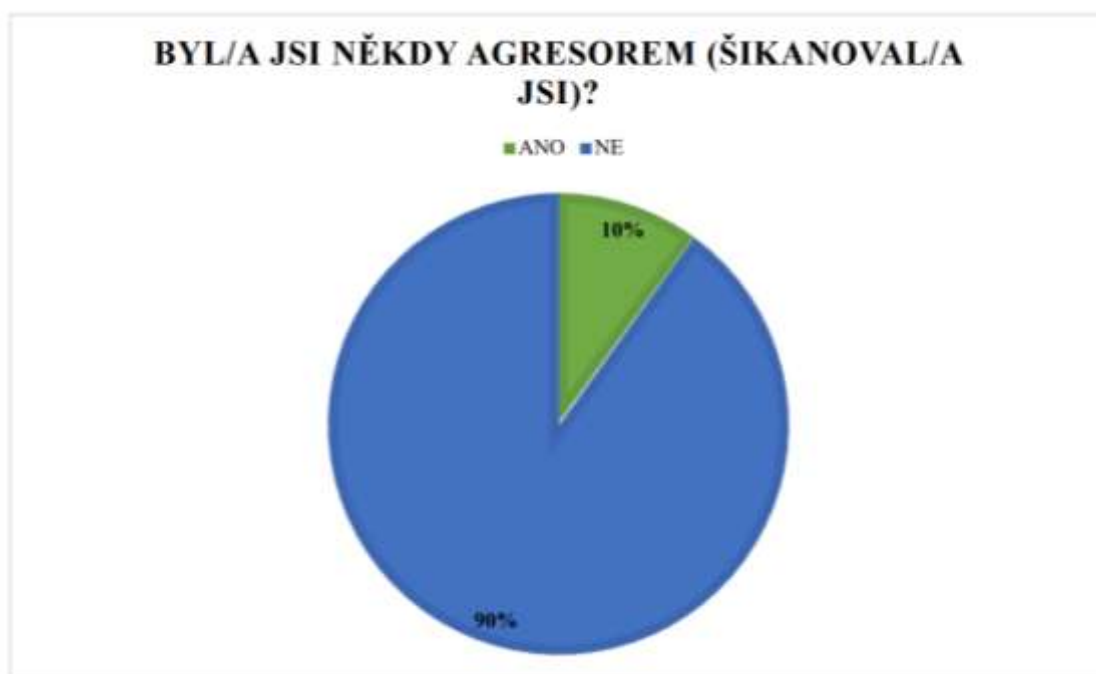
Graf č. 3 – zkušenost se šikanou jako obět'

Otázka č. 3: *Byl/a jsi někdy agresorem (šikanoval/a jsi)? Pokud ano, co tě k tomu vedlo?*

Otázka na to, zda žáci byli někdy agresorem šikany, ukázala, že 90 žáků (90%) agresory nebylo, naštěstí jen 10 (10%) se jimi stalo. Těchto 10 (100%) žáků mělo označit důvod svého jednání. 6 (60%) z nich vepsalo svoji vlastní odpověď v možnosti jiné, 1 (10%) byla označena možnost nevím a 3x (30%) jen pro pobavení.

Doslovný přepis odpovědí u varianty „jiný (dopiš)“ – „otravoval mě“, „štval mě a ubližoval“, „Neměl jsem toho člověka rád, ale teď už bych to neudělal.“, „naštval mě kamarád“, „oni my taky nadávaly“, „vracel jsem jim jejich ubližování“,

N = 100

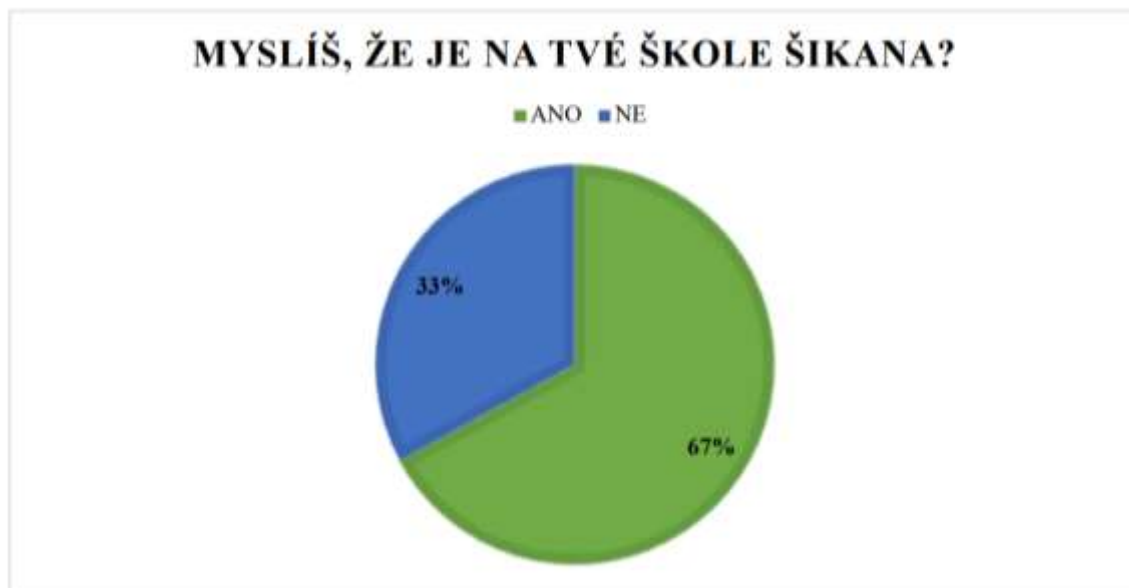
Graf č. 4 – zkušenost se šiknou jako agresor

Otázka č. 4: *Myslíš, že je na tvé škole šikana?*

Chtěla jsem zjistit, jak vidí žáci šikanu na celé škole, proto jsem se ptala na to, zda si myslí, že na této škole šikana je. 67 žáků (67%) si myslí, že na škole je šikana, zbylých 33 žáků (33%), že zde není.

Myslím, že více pro ano je zde oprávněně, protože šikana, i když ve skryté formě, je na každé škole.

N = 100

Graf č. 5 – výskyt šikany na dané škole podle respondentů

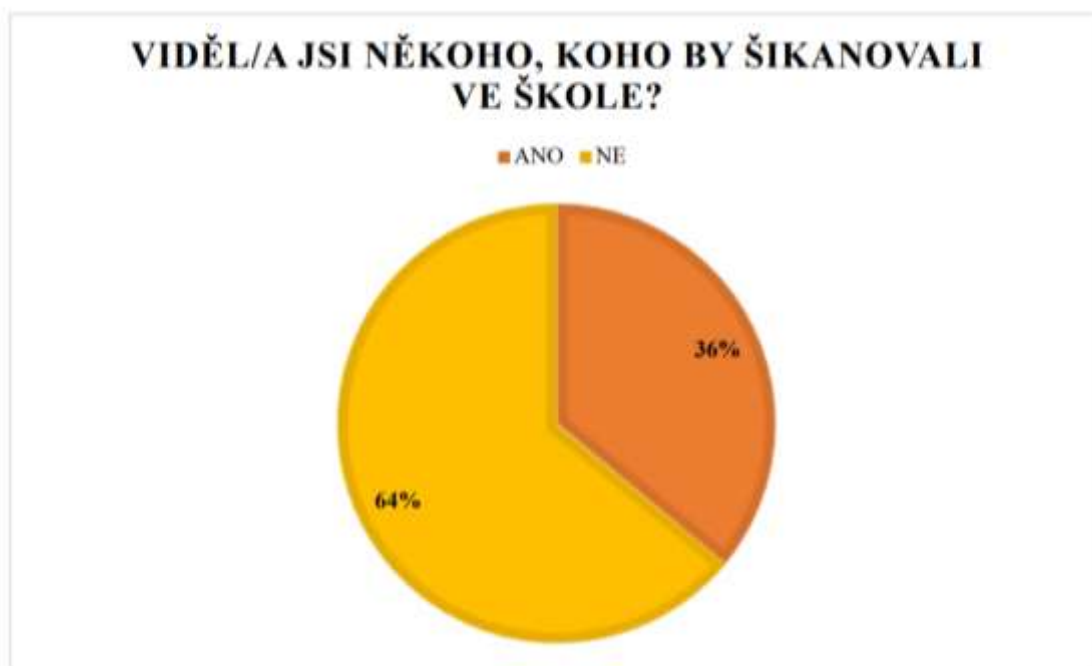
Otázka č. 5: *Viděl/a jsi někoho, koho by šikanovali ve škole? Pokud ano, jak ses v dané situaci zachoval/a?*

Záměrně jsem se ptala na šikany ve škole, protože to je prostředí, kde se s šikanou a problémy setkáváme nejvíce. 36 (36%) dětí odpovědělo, že šikany vidělo a 64 (64%) žáků, že nevidělo.

Otázka byla polootevřená, takže jsem po těch 36 (100%) žácích, co ji vidělo, chtěla vědět, jak se v dané situaci zachovali. 12 (33,33%) dětí odpovědělo, že to řešilo s učitelem a šikany oznámili. Dva (5,56%) chlapci napsali, že agresora fyzicky napadli, aby tak zabránili dalšímu ubližování oběti. Konkrétní odpovědi: „V jiné škole šikanoval jeden borec holky. Dal jsem mu vypínáka (měl nalomenou ruku) a pak jsem měl problém.“ „zbil jsem toho kdo toho dotyčného šikanoval.“ 8 (22,22%) žáků napsalo, že nezasáhli nijak, často proto, že se báli agresora. Někteří žáci – konkrétně 5 (13,89%) – se snažili mluvit s obětí, uklidnit ji a poradili agresora ignorovat. Doslovný přepis odpovědi: „snažila jsem se to vyřešit, poradila šikanovanému“, „Byl to jeden klouček který byl nějak postižený, brali mu věci a když měli pitlík od svačiny tak ho praskli u něj. Vždy jsem ho uklidňovala ať je ignoruje a nevšímá si jich.“, „řekla jsem mu, aby to neřešil a ignoroval ho.“, „mluvil jsem s ním a snažil se mu pomoci“, „sedla jsem si k ní do lavice aby na problém nebyla sama.“

Celkově se ukázalo, že chlapci problém řešili, došli za učitelem nebo zasáhli přímo. Z 12 (100%) dívek se 9 (75%) z nich nezapojovalo a pouze přihlížely, jen 3 (25%) dívky došly za učitelem a hledaly pomoc. Z toho vyplývá, že dívky se více bojí do problému zasáhnout, nejspíše proto, že necítí sílu na svoji obranu.

N = 100

Graf č. 6 – konkrétní zkušenost se šikanováním někoho druhého

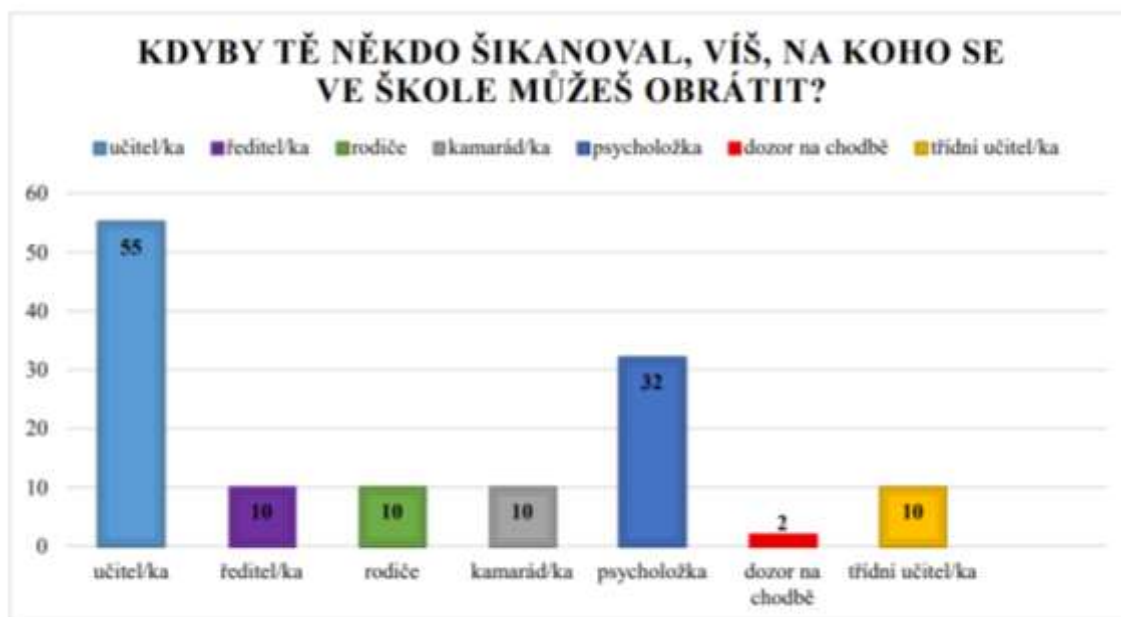
Otázka č. 6: *Kdyby tě někdo šikanoval, víš, na koho se ve škole můžeš obrátit? Pokud ano, napiš na koho.*

Tato polootevřená otázka se zaměřovala na praktické řešení šikany. Chtěla jsem zjistit, zda žáci vědí, na koho se obrátit a pokud ano, tak napsat konkrétní osobu nebo osoby. Konkrétně 89 (89%) dětí z celkového počtu 100 (100%) zakroužkovalo, že ví, na koho se obrátit, zbylých 11 (11%) uvedlo, že ne.

Celkem 89 žáků uvedlo 130 (100%) možností (osob), na které se dá obrátit. Varianta „učitelka“ byla označena 55x (42%), „psycholožka“ 32x (25%), 10x (8%) byly uvedeny možnosti „rodiče, kamarád, ředitel/ka, třídní učitel/ka“. Pouze 2x (1%) se zde objevila možnost „dozor na chodbě“.

Jak je vidět i na grafu, nejčastěji byla označena možnost učitele a hned poté školní psycholožku, ke které mají velkou důvěru. Volbu ředitele/ky, rodičů a kamarádů označovali stejně. Nejméně početně zastoupená je zde varianta dozor na chodbě.

N = 130

Graf č. 7 – na koho se ve škole obrátit v případě šikany

Otázka č. 7: *Kdyby tě ve škole někdo šikanoval, komu by ses svěřil/a a proč? Můžeš volit více možností.*

Cílem této otázky bylo zjistit, ke komu mají žáci 2. stupně největší důvěru a komu by se v případě šikany svěřili. Také jsem chtěla napsat, proč zrovna těmto lidem. Do dotazníku jsem dala tři základní možnosti – kamarádům, rodičům a učitelům, pokud potřebovali, mohli si doplnit svoji možnost. Zakroužkovat mohli libovolný počet odpovědí. Celkem jsem obdržela 158 (100%) odpovědí.

Odpověď svěřit se rodičům se objevila 73x (46,20%), byla to nejčastější odpověď. Jako důvod označovali to, že jim nejvíce věří, berou je jako psychickou oporu, vždycky dokáží pomoci, vyslechnou je nebo by mohli dojít do školy, kde by se problém mohl dále vyřešit. Je to také tím, že jsou dospělí a mají nejen větší vliv na okolí, ale budí respekt.

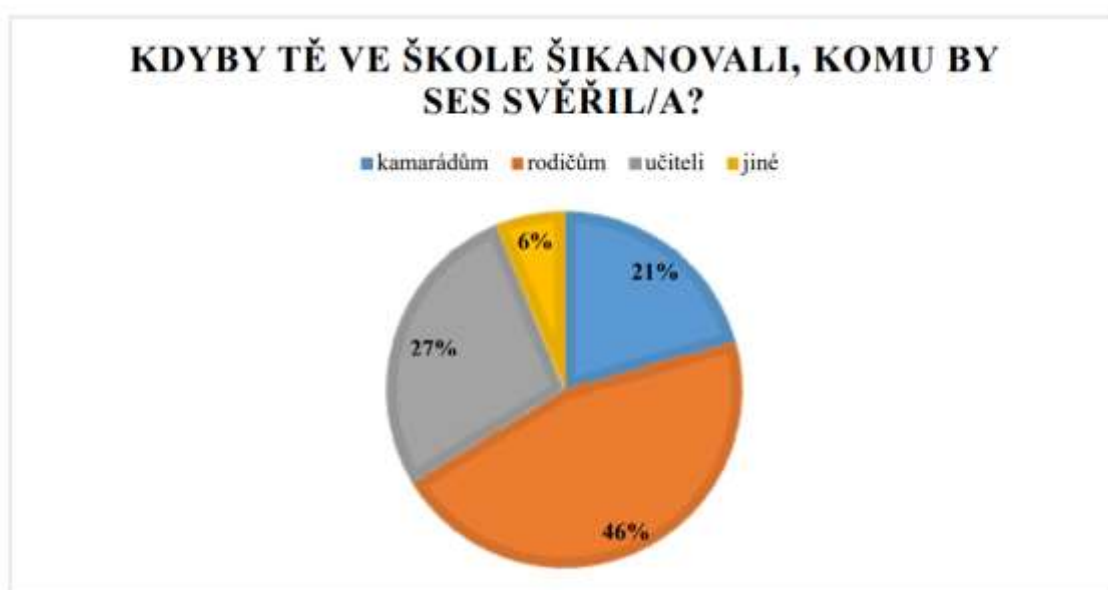
Možnost obrátit se o pomoc na učitele byla označena 44x (27,85%), převážně proto, že je v tu chvíli nejbliže, je dospělý a má největší moc. Někteří uváděli, že učitelům důvěřují a nejlépe by potrestali agresora.

Svěřit se kamarádům se objevilo 33x (20,89%), protože jim věří a většinou jsou při šikaně přítomní, takže by mohli pomoci. Hezké je i to, že vědí, že kamarádi nic neřeknou a vyslechnou je.

Jako jiné možnosti uváděli žáci psycholožku - 3x (1,90%), babičku – 2x (1,27%) a 1x (0,62%) dokonce možnost psa, někteří se chtěli s problémem popasovat sami a na nikoho se neobracet. Tuto poslední možnost napsali 2 (1,27%) chlapci.

Doslovné přepisy odpovědí na to, proč zrovna tyto dané osoby, jsou v příloze č. 3. Ze všech dotazníků (100 dotazníků = 100%) bylo 19 (19%) bez udání důvodu daného výběru.

N = 160

Graf č. 8 – komu se respondenti svěří v případě šikany

Otázka č. 8: *Působí na tvé škole metodik prevence? Pokud ano, tak – Kdo to je? (napíš jméno) Víš, kde ho/ji najdeš?*

S touto otázkou měli respondenti problém. Při zadávání dotazníků jsem zjistila, že žáci nevědí, kdo to metodik prevence je, proto jsem se při zadávání v dalších ročnících na začátku ptala, zda ví, kdo to je. Žáci samozřejmě nevěděli, a proto mě jejich odpovědi v dotaznících

nepřekvapily. 87 (87%) žáků uvedlo, že ne, pouze 13 (13%) žáků, že ano. Ti, co uvedli ano, měli napsat, kdo jím je (jméno) a kde tuto osobu najdou. Ze 13 (100%) žáků uvedlo 10 (76,92%), že je to školní psycholožka. Tato odpověď byla velice častá, ale vůbec nebyla správná. Žáci psycholožku označovali hlavně proto, že se s ní setkávají častěji a mají k ní důvěru. Metodik prevence na dané základní škole byla Mgr. Dana Hronová a v současné době je jím Mgr. Radek Kutíš, tyto učitele ale nikdo z dotazovaných neoznačil.

Doslovný přepis odpovědí na otázku: „Kdo to je? (napiš jméno)“ – „nevím“, „školní psycholožka“, „psycholog“, „Andrea Sudová“, „školní psycholožka, nepomatuju si jméno“, „učitelé“, „paní psycholožka“, „člověk kdo organizuje tu hodinu o něčem užitečném“, „psycholožka“.

Doslovný přepis odpovědí na otázku: „Víš, kde ho/ji najdeš?“ – „ano“, „ano“, „má svoji kancelář“, „nad jídelnou“, „ano“, „na chodbě u učebny přírodopisu“, „ve své sborovně“, „ano“. Zde jsem měla lépe položit otázku, aby mi žáci napsali konkrétní místo a ne pouze ano.

N = 100

Graf č. 9 – metodik prevence na škole

Otázka č. 9: *Jak by podle tebe měla být odhalená šikana ve škole řešena?*

Nechala jsem děti, aby na škále od 1 (takto určitě ano) po 5 (takto určitě ne) označily, jak by podle nich měla být odhalená šikana ve škole řešena. Také jsem nechala jeden řádek volný, aby mohly navrhnout svoje vlastní řešení. V tabulce jsou zaznamenané počty odpovědí.

Velice mě potěšilo, že variantu „Zamést problém pod koberec“ = *neřešit to a dělat, že šikana není (takto určitě ne)* zvolilo 87 (87%) dětí, což ukazuje, že šikanu berou jako špatnou věc a ví, že je potřeba ji řešit a potrestat. Další příjemná odpověď byla na otázku *Řešit problém s agresorem i obětí najednou (takto určitě ano)* – kdy skoro polovina dotazovaných uvedla, že tak by to mělo být správně. Zahrnout do procesu řešení jak agresora, tak oběť a soustředit se na oba dva. S možností *Nechat agresora, aby se před celou třídou oběti omluvil a udobřil se s ní (takto určitě ano)* souhlasilo 47 (47%) dětí.

Je vidět, že děti mají velikou důvěru v rodiče, protože 53 (53%) dětí označilo otázku *Zavolat si do školy rodiče a řešit to s nimi (takto určitě ano)*.

Jako volné odpovědi udávaly například pozvat k řešení učitele a policii, zavolat na pomoc psycholožku, aby s agresorem i obětí promluvila a někteří dokonce navrhovali fyzický útok na agresora

Tabulka č. 2 – řešení odhalené šikany

N = 100

Otázky	1	2	3	4	5	Celkem odpovědí
Před celou třídou agresorovi jednou vynadat, ale dál už problém neřešit.	8x	5x	17x	29x	41x	100
Řešit šikanu přes policii a udělit agresorovi velký trest.	25x	23x	23x	19x	10x	100
Nechat agresora, aby se před celou třídou oběti omluvil a udobřil se s ní.	47x	17x	20x	8x	8x	100
Zavolat si do školy rodiče a řešit to s nimi.	53x	24x	10x	5x	8x	100
Řešit problém jen s agresorem.	8x	10x	22x	25x	35x	100
Řešit problém jen s obětí.	6x	9x	22x	23x	40x	100
Řešit problém s agresorem i obětí najednou.	40x	20x	18x	3x	19x	100

„Zamést problém pod koberec“ = neřešit to a dělat, že šikana není.	4x	1x	2x	6x	87x	100
---	----	----	----	----	-----	-----

Otázka č. 10: *Jaký by podle tebe měl být udělen trest pro toho, kdo šikanoval?*

Druhou otázkou, kde měly děti za úkol označit na stupnici 1 – 5, bylo, jaký by podle nich měl být udělen trest pro toho, kdo šikanoval. Stejně jako u předchozí otázky byl jeden řádek volný na jejich vlastní nápad trestu pro agresora. Opět mě potěšila odpověď na možnost *Žádný trest mu nedávat (takto určitě ne)* – s čímž skoro všichni dotazovaní nesouhlasili, takže je opět vidět, že šikanu berou jako vážný prohřešek.

Tabulka č. 3 – trest pro šikanovaného

N = 100

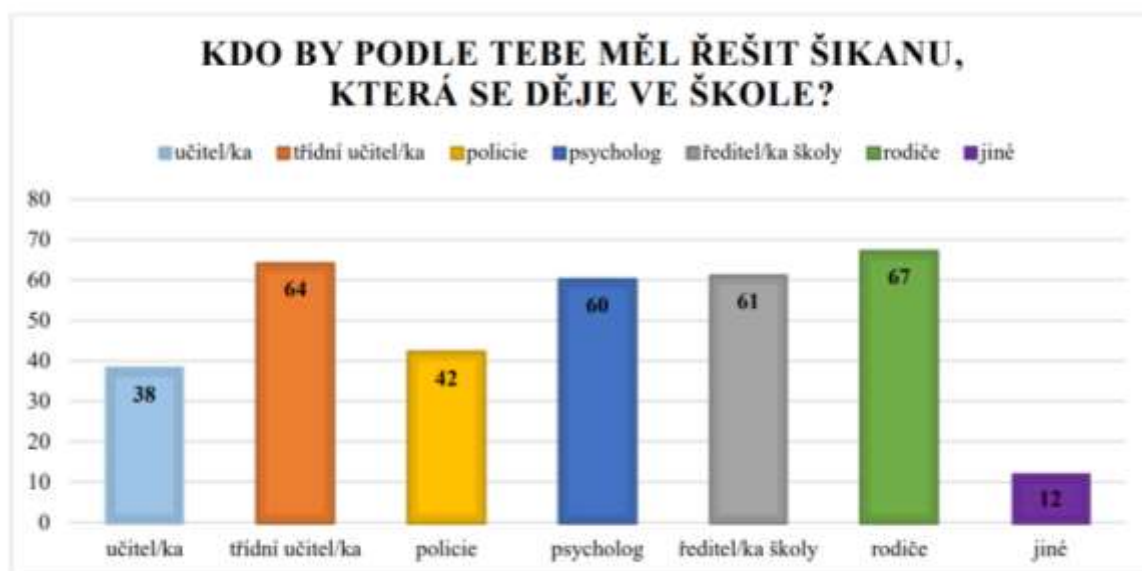
Otázky	1	2	3	4	5	Celkem odpovědí
Dát mu poznámku.	33x	10x	28x	15x	14x	100
Zavolat si do školy jeho rodiče a řešit to s nimi.	53x	27x	12x	2x	6x	100
Udělit mu zhoršenou známku z chování (2 nebo 3).	44x	21x	16x	11x	8x	100
Žádný trest mu nedávat.	2x	1x	3x	6x	88x	100
Vynadat mu.	19x	17x	22x	30x	12x	100
Vyloučit ho ze školy.	9x	12x	27x	27x	25x	100
Poslat ho do nápravného zařízení.	17x	9x	22x	20x	32x	100

Otázka č. 11: *Kdo by podle tebe měl řešit šikanu, která se děje ve škole?*

U otázky na to, kdo by podle žáků měl řešit šikanu, bylo na výběr z 6 možností a jedné volné řádky, kam mohli napsat ještě dalšího člověka, který je napadl. Samozřejmě mohli volit více možností a někteří volili úplně všechny. Celkem jsem shromáždila 344 (100%) možností. Nejvíce zakroužkovaných odpovědí měla možnost „rodiče“, a to konkrétně 67x (19,48%). Je zde vidět, že řešení ponechávají starším a většinou i zkušenějším osobám. Rozdíl byl i ve volbě mezi učitelem a třídním učitelem, ke kterému děti mívají větší důvěru. Možnost „učitel/ka“ byla označena 38x (24,13%) a „třídní učitel/ka“ 64x (18,60%). Podobné množství odpovědí měla „ředitelka školy“ – 61x (17,73%) a „psycholožka“ – 60x (17,44%). Varianta „policie“ byla označena 42x (12,21%). Ve variantě jiné (12x – 3,49%) uváděli převážně kamarády a to v 8 (2,33%) případech. Dle mého proto, že většina kamarádů jsou ve stejném věku a šikanovaný žák v nich nevidí tak velkou oporu, jako mezi dospělými.

Doslovný přepis odpovědí u varianty: „jiná možnost (uveď)“ – „vyřešit ji mezi sebou“, „kamarád“, „já samotná“, „kamarádka“, „kamarád“, „spolužáci, co mě nebudou šikanovat“, „metodik prevence“, „já sám“, „spolužák ve třídě“, „můj kamarád“, „kámoš“, „spolužák“.

N = 344

Graf č. 10 – kdo by měl řešit šikanu ve škole

Část B – kyberšikana

V části o kyberšikaně jsem volila pouze tři otázky, poslední otázka měla ještě další podotázky, pokud žáci zakroužkovali, že se obětí staly.

Otázka č. 1: Jaké sociální sítě používáš?

Rozmach sociálních sítí v dnešní době je veliký a děti na nich tráví hodně svého času. Sociálních sítí je celá řada, a proto jedna z otázek v části o kyberšikaně byla zaměřena na to, jaké konkrétní sítě děti nejvíce používají. Většina uvedla více než jednu možnost, celkem jsem tedy obdržela 240 (100%) odpovědí. Jednoznačně vyhrál Instagram, který byl označen 83x (34,58%). Nejméně byl označován Twiter a to pouze 16x (6,67%). Překvapilo mě, že se našli žáci, konkrétně 2 (0,83%) dívky, které žádnou sociální síť nepoužívají. Možnost Facebook zazněla 45x (18,75%) a Snapchat 50x (20,83%).

Jako další sítě děti uváděli velice oblíbený TikTok (11x – 4,58%), Messenger (14x – 5,83%) nebo třeba YouTube (10x – 4,17%), Skype (4x – 1,67%), Telegram (4x – 1,68%) a 1x (0,42%) dokonce Seznamku.

N = 240

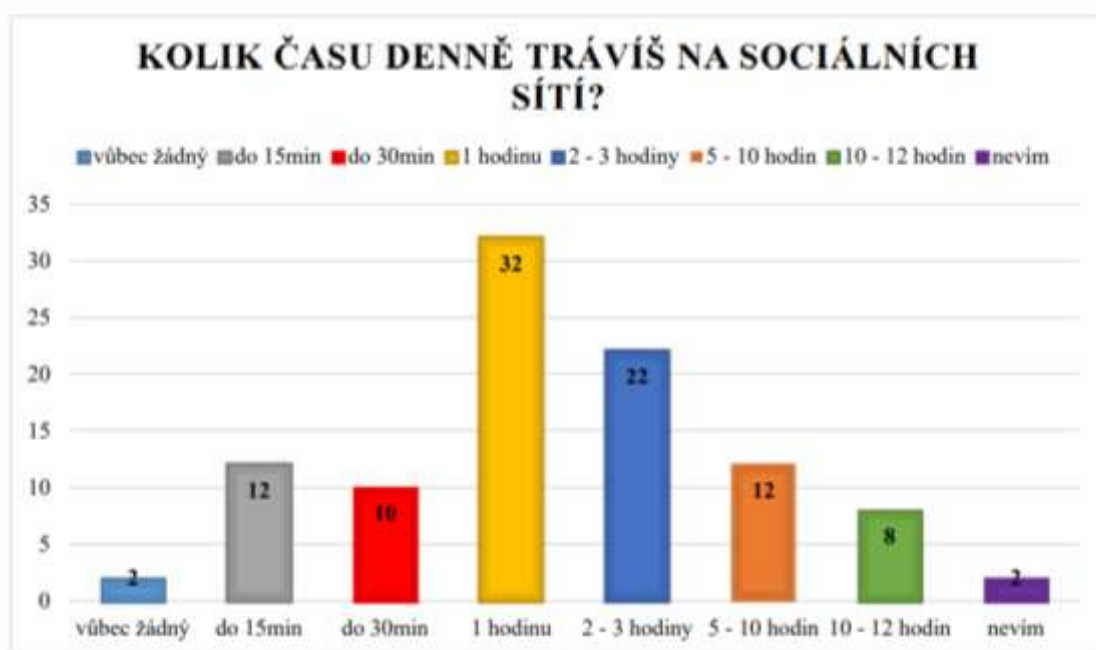

Graf č. 11 – užívání sociálních sítí respondentů

Otázka č. 2: *Kolik času na těchto sítí denně trávíš?*

Druhá otázka byla zaměřena na to, kolik času děti druhého stupně základní školy tráví na sociálních sítích. Nejčastější odpovědí byla jedna hodina (32x – 32%), což si myslím, že je za celý den v pořádku. Našli se ale i tací, co na sociálních sítí netráví žádný čas (2x – 2%) a to hlavně proto, že žádné sociální sítě nemají. Celkem 8 (8%) žáků napsalo, že na sociálních sítí stráví 10 – 12 hodin denně a to mi přijde opravdu mnoho.

N = 100

Graf č. 12 – trávení času na sociálních sítí

Otázka č. 3: *Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany?*

Poslední otázka celého dotazníku se ptala na konkrétní zkušenost s kyberšikanou, kde byl žák jako oběť. Pět dětí (5%) zakroužkovalo, že se obětí kyberšikany stalo. V tomto případě jsem v dotazníku chtěla, aby žáci doplnili další informace:

- a) *na jaké sociální sítí*
- b) *doba trvání kyberšikany*
- c) *řešení kyberšikany*
- d) *kdo o kyberšikaně věděl*

Respondent č. 1 - dívka, 9. třída sdělila, že byla obětí na instagramu a messengeru, vše trvalo přibližně měsíc. Věděla o tom jen její matka a kamarádka, což je dobře, protože na problém nebyla sama. Agresora na daných sociálních sítích zablokovala a raději si ještě založila nový profil. Naštěstí se již žádné další vyhrožování nekonalo. (doslovné vyjádření dívky v obsahu přílohy č. 3)

Respondent č. 2 – dívka, 9. třída, které přes messenger psala a nadávala kamarádka, tudíž byl agresor známý. Vyřešily si to mezi sebou, řekly si, co které vadí a nadále spolu kamarádí. Věděla o tom matka oběti a problém netrval moc dlouho. (doslovné vyjádření dívky v obsahu přílohy č. 2)

Respondent č. 3 – dívka, 9. třída, o jejímž problému věděla matka s kamarádkou. Kyberšikana probíhala 14 dní na facebooku a skončila tím, že agresora zablokovala, takže už ji nemohl dále obtěžovat. (doslovné vyjádření dívky v obsahu přílohy č. 2)

Respondenti č. 4 a 5 – dva chlapci, jeden ze 7. a druhý z 8. třídy, kteří si problém prožili na instagramu. Oba našli stejné řešení – ignorace agresora, kterého to poté přestalo bavit, a už jim nepsal. Trvání bylo v rozmezí pár týdnů a v obou případech o tom věděla rodina. (doslovné vyjádření chlapců v obsahu přílohy č. 2)

b) Rozhovor s metodičkou prevence na vybrané ZŠ

Od nového školního roku 2020/21 se metodikem prevence na Základní škole Votice stal Mgr. Radek Kutiš, ale jelikož o problémech v minulosti neměl dostatečné informace, rozhodla jsem se rozhovor vykonat s bývalou metodičkou prevence, kterou byla do září 2020 Mgr. Dana Hronová.

Otázka: Jak dlouho děláte metodičku prevence a jak dlouho působíte konkrétně na této škole?

„S přestávkou osmi let jsem byla metodičkou 4 roky a poté dalších 5 let. Na této škole působím již 36 let jako učitelka na 2. stupni a jako zástupkyně ředitele.“

Otázka: Jaké máte jako metodička prevence vzdělání?

„Vzdělání pro výkon metodika prevence nemám, vždy jsem to dělala „dočasně“ než se někdo uvolí. Prošla jsem ale mnoha školeními se zaměřením na prevenci, protože mě ta problematika zajímá i z pozice výchovného poradce, pro tuto funkci vzdělání mám.“

Otázka: Jak často během školního roku řešíte problémy se šikanou?

Otázkou je, co budeme chápat jako šikanu. Žáci a rodiče za to považují jakékoliv vyostřené vztahy mezi žáky i mezi kamarády. Takové neopakované strkanice, drobné rvačky, mezi holkami nemluvení s tou "třetí", se řeší skoro každý týden. Skutečnou šikanu řeším jednou za čtvrt roku, ale to se pak táhne. Nejprve šetření - vzhled do problému. Pak jednání s žáky, rodiči. Práce s kolektivem, spolupráce s psychologkou, s třídním učitelem, náplň třídnických hodin, je toho opravdu hodně.

Otázka: Jaký je postup při řešení problému se šikanou? Kdo vše je při řešení přítomen a jaké jsou pro agresora postihy?

Řešení není jednoznačné a má několik částí:

A) Zmapování situace, rozhovor s tím, kdo upozornil (většinou to není šikanovaný žák, ale rodič nebo spolužák).

B) Rozhovor se šikanovaným, někdy se tady moc nezjistí

C) Podle případu rozhovor se svědky, šetření ve třídě - dotazník, psychologka, pozorování třídního učitele, učitelů na doзору apod.

D) Rozhovor s agresorem: rozbor situace, nastínění důsledků – trestu

E) Pedagogická rada - udělení kázeňského opatření podle závažnosti, zde se setkává celý pedagogický sbor a společně si odhlasují, zda souhlasí s daným potrestáním.

F) Výchovná komise: vedení školy, třídní učitel, výchovný poradce (nebo metodik prevence), rodiče agresora, agresor. Důvody udělení kázeňského opatření, návrhy na řešení, pomoc rodičům, agresorovi – pomoc školního psychologa, návštěva SPC pro poruchy chování (podle potřeby a spolupráce rodičů). Někdy hlášení problému na OSPOD Votice. V případě nejasností, obtížně zmapovatelné, je možno požádat o spolupráci PPP Benešov. Při velmi závažné a pokročilé šikaně i Policii ČR.

Otázka: Jaký nejzávažnější problém se šikanou jste na škole řešila?

Před 3 roky "vyvrcholila" opakovaná šikana žáka, která se přesunula mimo prostor školy. Ve škole byli již chlapci rozděleni do různých tříd, ale stále se napadali slovně, byly uděleny důtky ředitele školy. Dva žáci si venku na šikanovaného počkali a jeden z nich podporoval druhého, aby dotyčného zmlátil. Skončilo to zlomenou rukou, ulici snímá kamera, takže policie měla důkazy. „Otec zmláceného dal na Policii ČR podnět k šetření.“

Otázka: Chodí za Vámi s problémem sami oběti šikany, nebo problémy řešíte na popud učitele/ školního psychologa/ rodiče, nebo ze schránky důvěry?

„Oběti šikany chodí minimálně, někdy ti, kteří mě znají. Nejčastěji s problémem chodí za školní psycholožkou nebo to řeší skrze rodiče.“

Otázka: Jaký preventivní program proti šikaně na škole funguje? Spolupracujete s nějakými jinými institucemi (OSPOD, Policie ČR...)?

Škola se řídí Minimálním preventivním programem, který je volně přístupný na webových stránkách ZŠ Votice. Konkrétně je zde kapitola „Program proti šikanování na ZŠ Votice“, kde jsou popsány podoby šikany i kyberšikana, šikana učitele nebo třeba jak podat oznámení o šikaně nebo jak se s tím vším poprat. Pokud se problém se šikanou přesune mimo školu nebo je velmi závažný, spolupracujeme s policií.

Otázka: Jak vypadá takový preventivní program na škole? Pro koho je určen?

„Preventivní program, jak jsem již zmiňovala, je plně obsažen a popsán v Minimálním preventivním programu naší školy. Je určen pro učitele, protože každý je povinen se s ním seznámit, hlavně se závěry pedagogické rady, a také pro veřejnost.“

Rozhovor byl formou online hovoru a trval skoro hodinu. Od bývalé metodičky prevence jsem se dozvěděla všechny potřebné informace a odpovědi na to, na co jsem se ptala. Jelikož jsem v době rozhovoru ještě neměla zpracovaná data z dotazníku, nemohla jsem s metodičkou prokonzultovat odpovědi a vyvodit nějaké zhodnocení.

2.4 Diskuze, komparace a doporučení

V této části nejprve vyhodnotím hlavní cíl a dílčí cíle, poté bude následovat komparace získaných dat a na závěr doporučení pro danou školu vzhledem k získaných odpovědím.

Na všechny výzkumné otázky dotazníku jsem dostala odpovědi, které se daly zpracovat. Odpovědělo mi celkem 102 žáků 2. stupně vybrané základní školy, do vyhodnocení jsem zařadila 100 vyplněných dotazníků.

Hlavní cíl – Zjistit, na koho se děti z 2. stupně ZŠ nejčastěji obrátí, pokud by řešily problém se šikanou a komu by se v případě problému svěřili a proč.

Hlavní otázka - *Kdyby tě někdo šikanoval, víš, na koho se ve škole můžeš obrátit a kdyby tě ve škole někdo šikanoval, komu by ses svěřil/a a proč?*

Tabulka č. 4 – na koho by se obrátili

učitel/ka	55x
školní psycholožka	32x
ředitel/ka	10x
rodiče	10x
třídní učitel/ka	10x
kamarád/ka	10x
dozor na chodbě	2x

Tabulka č. 5 – komu by se svěřili

rodiče		73x	46,20%
učitel/ka		44x	27,85%
kamarád		33x	20,89%
jiné	psycholožka	3x	1,90%
	babička	2x	1,27%
	pes	1x	0,62%
	nikdo (sám)	2x	1,27%

S hlavním cílem souvisí otázky 6. a 7. z dotazníkové části A – šikana. Z tabulky č. 4 je patrné, že největší důvěru mají žáci v učitele a školní psycholožku. Je to hlavně proto, že se s těmito osobami nejvíce setkávají.

Tabulka č. 6 jasně ukazuje, že nejčastěji se s problémem svěřují rodičům, hlavně proto, že je zdaní dlouho, mají v nich důvěru a jsou jim nejbliže. Mezi možnostmi kamarád a učitel byl

rozdíl jen 11 odpovědí, tudíž těmto osobám se svěřují podobnou měrou. V příloze č. 3 jsou doslovné přepisy odpovědí respondentů, ve kterých je uveden důvod jejich výběru.

Závěr: Hlavní cíl byl splněn, hlavní otázka byla zodpovězena.

Dílčí cíl č. 1 – Zjistit, kolik dětí z 2. stupně ZŠ se se šikanou setkalo.

Dílčí výzkumná otázka č. 1 – *Byl/a jsi někdy obětí šikany?*

Tabulka č. 6

	počet odpovědí	procenta
psychická šikana	17	35,7%
fyzická šikana	6	21,4%
kyberšikana	5	17,9%
kombinace psychické i fyzické šikany	7	25%

Z dotazníkového šetření jsem zjistila, že 28 žáků z 2. stupně vybrané základní školy se někdy stalo obětí šikany. Ptala jsem se i na formu a zde jsem dostala 35 (100%) odpovědí a zjistila, že se setkali formou psychickou, fyzickou, kyberšikanou nebo jejich kombinací, jak je vidět v tabulce výše.

S tímto cílem souvisela otázka č. 2 v dotazníkové části A.

Závěr: Dílčí cíl byl splněn, dílčí otázka byla zodpovězena.

Dílčí cíl č. 2 – Zjistit, jaké mají žáci 2. stupně vybrané základní školy povědomí o šikaně a kyberšikaně.

Dílčí výzkumná otázka – *Mají děti povědomí o šikaně a kyberšikaně?*

K zodpovězení výzkumné otázky jsem volila hned první otázku v dotazníkové části A, a to konkrétně: „Co podle tebe znamená šikana?“. Dostalo se mi celkem 100 odpovědí a všechny

byly správné, i když každá trošku jiná. Doslovný přepis odpovědí dotazovaných žáků je v příloze č. 2.

Závěr: Dílčí cíl byl splněn, dílčí otázka byla zodpovězena.

Dílčí cíl č. 3 – Zjistit, kolik dětí z 2. stupně ZŠ se setkalo s kyberšikanou.

Dílčí otázka č. 3 – *Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany?*

Tabulka č. 7

ano	5x (5%)	6. třída – 0x
		7. třída – 1x
		8. třída – 1x
		9. třída – 3x
ne	95x (95%)	

Konkrétní zkušenost s tímto specifickým druhem šikany má 5 dotazovaných žáků. Tito žáci dále odpovídali na další otázky, které se týkali konkrétního průběhu kyberšikany. Z tabulky je patrné, že s kyberšikanou se v 6. ročníku nesetkal nikdo a čím jsou děti starší, tím více se kyberšikana objevuje, nejvíce v 9. třídě. Konkrétní odpovědi žáků v části B jsou v příloze č. 4.

Závěr: Dílčí cíl byl splněn, dílčí otázka byla zodpovězena.

Porovnála jsem otázky č. 2 a 3. z dotazníkové části A – šikana. Chtěla jsem zjistit, zda se někdo označil za oběť a zároveň za agresora. Nalezla jsem z celkového počtu 100 (100%) žáků 10 (10%) odpovědí, kde byla uvedena možnost ano u agresora i u oběti. Ukazuje to, že není příliš žáků, kteří by se dostali do obou rolí, což může být způsobeno tím, že vědí, jak se člověk jako oběť cítí a nechtějí to praktikovat na ostatní spolužáky a kamarády.

Dále jsem zkusila hledat souvislost klasické šikany a kyberšikany. 5 (5%) žáků z celkového počtu 100 (100%) odevzdaných dotazníků uvedlo, že bylo obětí kyberšikany. Chtěla jsem tedy zjistit, zda byli oběti klasické formy šikany a ukázalo se, že 4 z 5 byli oběti jak šikany

klasické, tak i šikany kybernetické. Zároveň jsem hledala souvislost s otázkou, která sledovala trávení času na sociálních sítích a žáků, kteří se označili za oběti kyberšikany. Podle jejich odpovědí na sociálních sítích tráví 4 z 5 poměrně hodně času. Přesně přepisy odpovědí: „3 – 5 hodin“, „celý den“, „dost“ a „hodně“. Pátý respondent napsal „půl hodiny“, což byl ten samý, který nebyl obětí šikany klasické i kybernetické.

Z dotazníkové otázky, kde jsem se děti ptala na to, zda vědí, kdo je metodik prevence a kde by ho mohli najít, jsem vzhledem k velkému počtu záporných odpovědí vyvodila, že i když metodik prevence na škole působí, není o něm moc informací a žáci neví, o koho se jedná. Bylo by tedy vhodné děti konkrétně informovat, o koho jde a kde přesně se ve škole nachází. Celkově by to mohlo ušetřit čas třídním učitelům, za kterými žáci s problémy chodí, to vše ale za předpokladu, že by se tato zodpovědnost přenesla pouze na metodika prevence, za kterým by žáci šli přednostně. Dle mého by nebylo od věci, aby se na začátku školního roku metodik prevence došel představit do tříd, řekl žákům, v čem spočívá jeho práce a sdělil, kde ho v případě potřeby mohou najít.

V rozhovoru sama metodička prevence uvedla, že za ní děti chodí s problémem minimálně a že šikanu řeší většinou s psycholožkou nebo učitelem. Souhlasí to s tím, co žáci uváděli u otázky, na koho by se v případě šikany obrátili – nejvíce učitel. Stejně s tím souvisí i otázka, kde jsem se žáků ptala na to, kdo je to metodička prevence – skoro nikdo nevěděl.

Metodička uvedla, že vážnější šikanu na škole řeší jednou za čtvrt roku a drobnější „šikanu“ (postrkování, pomlouvání, jedna nemluví s druhou) klidně i 1x týdně. Myslím, že to souhlasí s tím, že 67% žáků uvedlo, že si myslí, že na škole je šikana. Ta drobnější rozhodně počtem odpovídá, závažnější problémy nejsou tak časté.

I přesto, že na škole funguje preventivní program, do kterého jsou žáci zapojováni, při opravdovém setkání se šikanou nezvládají všichni reagovat. Z těch, co šikanu vidělo (37 dětí), došlo pro dospělého jen 12 z nich. Ostatní se pouštěli do agrese nebo nedělali nic.

Metodička prevence uvádí postup toho, jak se řeší šikana na škole. V dotazníku jsem žákům položila otázku, jak by se podle nich šikana měla řešit a na škále 1 – 5 označovali, co si myslí. Porovnála jsem tedy postup metodičky a odpovědi žáků. Žáci možností 1 (takto určitě ano) označili 44x, že by se problém měl řešit jak s agresorem, tak i s obětí. Metodička prevence tuto možnost také uvedla do svého postupu. Žáci jako jednu z možností uvedli i řešení s policií a to 25x, metodička tuto variantu uvádí až jako poslední a to při velmi vážném průběhu nebo pokud by šikana probíhala jinde než ve škole. 53 žáků označilo, že by bylo

ideální pozvat do školy rodiče agresora a řešit to i s nimi, i tento postup metodická prevence uvádí a to při výchovné komisi.

Z dotazníkového šetření vyplynulo:

- Žáci se se šikanou i kyberšikanou setkávají dnes a denně a bylo by vhodné dělat častěji preventivní hodiny na toto téma a celkově stmelovat třídy co nejvíce.
- V hodinách informatiky zavádět témata o kyberšikaně a kyberprostrou, ukázat dětem možná nebezpečí a poradit, jak se jim předem vyhnout.
- Pro žáky je šikana citlivé a silné téma, z dotazníkové otázky, kde žáci škálově volili, jak naložit s agresorem se ukázalo, že by nikdo nechtěl, aby se to jen zametlo pod koberec, ale aby se objevilo potrestání. V některých případech i hodně silné.
- I když na škole pracuje metodik prevence, žáci nevědí, kde ho mají hledat ani o koho se jedná. Celkově jim tato práce ve škole není známá. Bylo by tedy vhodné metodika prevence žákům více představovat a více zapojovat do řešení problému nejen se šikanou a kyberšikanou. Když žáci nevědí, kdo je metodik prevence, těžko za ním mohou přijít s problémem.
- Analýzou dotazníku a rozhovoru se ukázalo, že proces řešení šikany se v některých bodech shoduje s tím, co žáci uváděli jako možnost řešení podle jejich vlastního uvážení. Je zde tedy patrné, že žáci uvažují racionálně a uvádí přijatelné možnosti.

Závěr

Šikana je velmi rozšířený jev dnešní společnosti a nejčastěji se objevuje ve škole a kolektivu dětí. V teoretické části je uvedeno i to, jaké příčiny k šikaně vedou. Mohou být totiž rozmanité a často není jen jedna. Na jedné straně může stát agresor, který má velkou moc ve třídě, je všemi obdivován a podporován, tudíž má výhodnou pozici k tomu, aby šikanoval. Na druhé straně může být velice inteligentní člověk, který šikanuje chytře a dost často i skrytě a formou psychickou. Třetí strana ukazuje agresora, jenž je ze sociálně slabší vrstvy, méně oblíbený a šikanuje proto, aby se ostatním zavděčil a stoupla tak jako cena v žebříčku oblíbenosti ve třídě.

Abychom takovým věcem předcházeli, platí zde kvalitní prevence, důvěra v rodiče nebo jinou dospělou osobu, které se žák, jenž je šikanovaný, může svěřit a dosáhnout tak nějaké pomoci. Další částí prevence je mířená prevence ve školách, která se dá provádět během třídnických hodin v dané třídě nebo hromadně formou různých projektů či přednášek od jiných institucí, než je daná škola.

V praktické části jsem jako výzkumný nástroj použila dotazník a rozhovor.

Hlavním cílem bylo zjistit, na koho by se žáci v případě šikany obrátili, komu by se svěřili a proč, tento cíl byl splněn. Nejčastěji byli uváděni rodiče, učitel a psycholog. Dílčími cíli bylo zjistit, zda se žáci stali obětí šikany a to se mi zjistit podařilo. Konkrétně se se šikanou v roli oběti setkala ze 100 dotazovaných žáků 28. Chtěla jsem také znát jejich návrhy řešení šikany, jak potrestat agresora nebo i to, jak se správně zachovat v dané situaci. To žáci volili na škále od 1 do 5. Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jaké mají žáci povědomí o šikaně a kyberšikaně. Svým šetřením jsem se ujistila o tom, že žáci vědí, co šikana je – zaměřovala se na to hned první otevřená otázka v dotazníkové části A, kde žáci psali své definice šikany. Třetím cílem jsem chtěla zjistit, zda žáci mají osobní zkušenosti s kyberšikanou. S tou se setkala naštěstí jen 5 dětí z celkového počtu (100) dotazovaných.

Dotazníky jsem konzultovala s metodičkou prevence na dané škole a sama uvedla, že na každé škole šikana nějakým způsobem působí a je často náročné ji odhalit. O problémech v dotazované škole věděla, se žáky jejich problémy řeší ve spolupráci se školní psychologkou a ve vážných případech i s rodiči a policií.

Můj názor na šikanu je takový, že i když se to většinou nelíbí, je to jev, který se zde ukazuje již množství let. Nedá se jen tak vypustit a ignorovat, hlavně proto, že s větším rozmachem

technologií se šíří i mimo školu a žáka tam může provázet po celý den. Řešení asi není možné, ale cílená prevence na žáky ve školách je dobrou cestou, stejně tak dobré vztahy a komunikace ve vztahu učitel a žák, rodič a žák.

Seznam použitých informačních zdrojů

- ČERNÁ, Alena. 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.
- České děti v kybersvětě. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2019 [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy>
- HALLIGAN, John. *Ryan's story* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.ryanpatrickhalligan.org/>
- HULANOVÁ, Lenka. 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-545-9.
- *Internetem bezpečně* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz>
- JÁNOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. 2016. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2992-3.
- KELNAROVÁ, Jarmila a Eva MATĚJKOVÁ. 2010-. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. Praha: Grada. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3270-1.
- KOLÁŘ, Michal. 2001. *Bolest šikanování: [cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách]*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-513-X.
- KOLÁŘ, Michal. 2011. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-871-5.

- KOPECKÝ, Kamil. 2010. *Kybergrooming – nebezpeční kyberprostrou*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-254-7573-7.
- KOPECKÝ, Kamil. 2015. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4868-8.
- KOPECKÝ, Kamil. 2010. *Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-254-7737-3.
- Linka Bezpečí | Linka bezpečí [online]. Dostupné z <http://www.linkabezpeci.cz/>
- Linka bezpečí, z. s. Výroční zpráva 2019 [online]. Praha [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: [Vyrocni-zprava-2019- public.pdf.aspx \(linkabezpeci.cz\)](http://www.linkabezpeci.cz/vyrocnizprava-2019-public.pdf.aspx)
- LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN isbn80-86991-65-2.
- MATTHEWS, Julie a Andrew MATTHEWS. 2015. *Stop šikaně!*. Přeložila Kateřina ZAJÍCOVÁ. Jihlava: Baroque Partners. ISBN 987-80-87923-06-1.
- MGR. KREJČÍ, Veronika. 2010. *Kyberšikana – kybernetická šikana (studie)*. Olomouc. ISBN 978-80-254-7791-5.
- *Minimalizace šikany* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <http://www.minimalizacesikany.cz/>
- MŠMT. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2016 [cit. 2020-08-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38988/>

- Nenech to být | Online schránka důvěry [online]. Dostupné z: <https://www.skoly.mtb.cz>

- PHDR. ARABADŽIEV, Sáva. Šikana na učitelích. *Učitel'ské noviny* [online]. 2011, 2011(6) [cit. 2020-08-04]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>

- *Prevence-info.cz: Prevence rizikového chování* [online]. [cit. 2020-08-18]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/>

- *Riziko zvané sexting* [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <http://sexting.cz/>

- Rodič a rodičovství v digitální éře. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2018 [cit. 2020-08-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy>

- ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. 2010. *Jak na šikanu*. Praha: Grada. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.

- SEDLÁKOVÁ, Veronika. *Šikana mezi seniory* [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-06-25]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/49437/SedlakovaV_SikanaMezi_ME_2_013.pdf?sequence=3&isAllowed=y . Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Marcela Ehlová.

- Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru. E-bezpečí [online]. Olomouc: (c) Univerzita Palackého v Olomouci, 2017 [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/133-sexting-vyzkumna-zprava-1-6-update/file>

- Šikana – Policie České republiky. *Úvodní strana – Policie České republiky* [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva vyhrazena. Dostupné z

<https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>

- Úvod | NF Stop šikaně [online]. Copyright © 2020. Dostupné z <https://www.stop-sikane.cz/> <https://www.stop-sikane.cz/co-je-sikana/>
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-22]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/TikTok>
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Instagram>
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Snapchat>
- *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Twitter>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – dotazník, který žáci vyplňovali

ŠIKANA A KYBERŠIKANA Z POHLEDU ŽÁKŮ 2. STUPNĚ

Ahoj,

prosím, vyplň tento dotazník, který bude sloužit jako podklad pro praktickou část méjí bakalářské práce. Dotazník je anonymní a není-li uvedeno jinak, vol vždy jen jednu možnost.

Děkuji, Michaela Švárová

Jsem: chlapec dívka

Chodím do: 6. třídy 7. třídy 8. třídy 9. třídy

Část A – ŠIKANA

1. Co podle tebe znamená šikana? _____

2. Byl/a si někdy obětí šikany? ano – ne

• Pokud ano, tak jaká forma šikany to byla?

- a) psychická – slovní, vyhrožování, nadávky...
- b) fyzická – útoky, bití, facky...
- c) kyberšikana – výhrůžné SMS, maily, telefonáty, chat...
- d) jiná možnost (uved'): _____

3. Byl/a jsi někdy agresorem (šikanoval/a jsi?) ano – ne

• Pokud ano, co tě k tomu vedlo?

- a) Chtěl/a jsem se jen pobavit.
- b) Cítil/a jsem moc.
- c) Nevím.
- d) Chtěl/a jsem být ve třídě oblíbený/á.
- e) Jiný (dopiš): _____

4. Myslíš, že je na tvé škole šikana? ano – ne

5. Viděl/a jsi někoho, koho by šikanovali ve škole? ano – ne

• Pokud ano, jak ses v dané situaci zachoval/a? _____

6. Kdyby tě někdo šikanoval, víš, na koho se ve škole můžeš obrátit?

- Ano, napiš na koho _____
- Ne

7. Kdyby tě ve škole někdo šikanoval, komu by ses svěřil/a a proč? Můžeš volit více možností.

rodičům _____

kamarádovi _____

učitelů _____

někomu jinému (uveď) _____

8. Působí na tvé škole metodik prevence? ano – ne (pokud odpovíš ne, na další dvě otázky nemusíš odpovídat)

- Kdo to je? (napíš jméno) _____
- Víš, kde ho/ji najdeš? _____

9. Jak by podle tebe měla být odhalená šikana ve škole řešena? Označ na stupnici od 1 (takto určitě ano) po 5 (takto určitě ne). Na poslední řádku můžeš dopsat svůj nápad řešení šikany.

Postup	Hodnocení				
	1	2	3	4	5
Před celou třídou agresorovi jednou vynadat, ale dál už problém neřešit.	1	2	3	4	5
Řešit šikany přes policii a udělit agresorovi velký trest.	1	2	3	4	5
Nechat agresora, aby se před celou třídou oběti omluvil a udobřil se s ní.	1	2	3	4	5
Zavolat si do školy rodiče a řešit to s nimi.	1	2	3	4	5
Řešit problém jen s agresorem.	1	2	3	4	5
Řešit problém jen s obětí.	1	2	3	4	5
Řešit problém s agresorem i obětí najednou.	1	2	3	4	5
„Zamést problém pod koberec“ = neřešit to a dělat, že šikana není.	1	2	3	4	5
Jiný postup, uveď:	1	2	3	4	5

10. Jaký by podle tebe měl být udělen trest pro toho, kdo šikanoval? Označ na stupnici od 1 (takto určitě ano) po 5 (takto určitě ne). Na poslední řádku můžeš dopsat svůj nápad trestu.

Postup	Hodnocení				
	1	2	3	4	5
Dát mu poznámku.	1	2	3	4	5
Zavolat si do školy jeho rodiče a řešit to s nimi.	1	2	3	4	5
Udělit mu zhoršenou známku z chování (2 nebo 3).	1	2	3	4	5
Žádný trest mu nedávat.	1	2	3	4	5
Vynadat mu.	1	2	3	4	5
Vyloučit ho ze školy.	1	2	3	4	5
Poslat ho do nápravného zařízení.	1	2	3	4	5
Jiný postup, uveď:	1	2	3	4	5

11. Kdo by podle tebe měl řešit šikanu, která se děje ve škole? Můžeš volit více možností.

- a) učitel/ka
- b) třídní učitel/ka
- c) policie
- d) psycholog
- e) ředitel/ka školy
- f) rodiče
- g) jiná možnost, uveď: _____

Část B – KYBERŠIKANÁ

Kyberšikana je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrašování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

- Facebook Instagram Twiter Snapchat jiné: _____

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? _____

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany? **ano – ne**

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

- a. na jaké sociální síti: _____
- b. doba trvání kyberšikany: _____
- c. řešení kyberšikany: _____

- d. kdo o kyberšikaně věděl: _____

Příloha č. 2 – doslovný přepis odpovědí žáků na otázku: „Co podle tebe znamená šikana?“

1) psychické projevy šikany (naschvály, ponižování, zesměšňování a znemožňování, pomlouvání)	„ponižování“ „naschváli někomu jinému dělat“ „zesměšňování před ostatními“ „Je psychická fyzická a kyberšikana.“ „ponižovat osobu zvláštního charakteru“ „znemožňování slabšího“ „Šikana je když někdo mlátí nebo si dělá srandu ze svého spolužáka, kamaráda a kolegy. Šikana podle mě někdy není ani zřejmá občas lidi nevědí že co říkají tak má nějakou váhu.“ „Člověk kdo mlátí nebo ponižuje druhého“
---	---

	<p>„psychické využívání“</p> <p>„Šikana – psychická = jsou to slovní nadávky nebo vyhrožování“</p> <p>„že lidi dělají naschváli můžou ho i mlátit je psychicky na dně a nezvládá to“</p> <p>„posmívání“</p> <p>„Lidi nebo člověk si z nějakého jedince dělají srandu, ponižují ho, mlátí, psychicky šikanují, nutí ho dělat něco proti jeho vůli“</p> <p>„psychická – jsou slovní nadávky nebo slova co toho druhého uráží“</p> <p>„naschvály“</p> <p>„Trápení lidí kteří nemusí být tolik oblíbení.“</p> <p>„posměch“</p> <p>„Šikana je že prostě mlátí nebo bere věci, posmívá se tomu danému člověku.“</p> <p>„Když někdo někoho neustále byje nebo se mu posmívá.“</p> <p>„pomlouvání časté“</p> <p>„Když někdo někomu ubližuje nebo ho ponižuje“</p> <p>„ponižování“</p> <p>„ponižování, nadávky, bitky ... atd.“</p> <p>„posmívání se někomu, ponižování“</p>
<p>2) fyzické projevy šikany (ubližování – mlácení, násilí a bití, bitky)</p>	<p>„že někdo někoho bije“</p> <p>„když někdo někoho mlátí, vyhrožuje mu a vydírá“</p>

	<p>„někdo někomu ubližuje a vyhrožuje“</p> <p>„ubližování“</p> <p>„Když člověk ubližuje druhému, když mu třeba delší dobu vyhrožuje nebo mlátí nebo tak.“</p> <p>„Parta lidí šikanuje jednoho slabšího člověka. Uráží ho, mlátí ho atd.“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„Šikana je že prostě mlátí nebo bere věci, posmívá se tomu danému člověku.“</p> <p>„Je psychická fyzická a kybersikana.“</p> <p>„vydírání a bití nějaké osoby nebo skupiny někým kdo je nad nima fyzicky větší nebo i starší“</p> <p>„ponižování, nadávky, bitky ... atd.“</p> <p>„někdo někomu vyhrožuje nebo ho mlátí“</p> <p>„Že člověk ubližuje dětem. Venku nebo ve škole si nadávaj.“</p> <p>„Když někdo někoho mlátí, vydírá, okrádá.“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„Když někdo někomu ubližuje nebo ho ponižuje“</p> <p>„Šikana – fyzická = jsou to různé útoky“</p> <p>„násilí, zlo atd...“</p> <p>„Když někdo někoho neustále byje nebo se mu posmívá.“</p> <p>„bití“</p> <p>„fyzická – ubližování na zdraví a nějaké násilí“</p>
--	---

	<p>„násilné útoky“</p> <p>„Nějaký dítě mlátí, vydírá jiný dítě.“</p> <p>„Že někdo nadává nebo mlátí ostatní.“</p> <p>„mlácení nebo vyhrožování lidem“</p> <p>„mlácení slabšího“</p> <p>„někdo naschvál ubližuje tomu druhému“</p> <p>„Když někdo ubližuje někomu a opakuje se to.“</p> <p>„že někdo bije nebo vyhrožuje ostatním, nadává atd...“</p> <p>„ubližování druhému“</p> <p>„Člověk kdo mlátí nebo ponižuje druhého“</p> <p>„bouchání“</p> <p>„Že někdo mlátí někoho koho nesnáší a nebo je naštvaný a chce si to vyběít na slapším spolužákovi“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„ubližování, bití někoho“</p> <p>„někdo někomu ubližuje nebo nadává“</p> <p>„Bití, mlácení a zesměšňování určitého člověka. např. toho který není ňák oblíbený.“</p> <p>„to že někdo ubližuje jiným dětem“</p> <p>„když někdo ubližuje jinému slovně nebo násilím“</p> <p>„chování se k lidem tak jak se nemá takže: nadávky, vyhrožování, mlácení...“</p> <p>„Že skupina dětí mlátí toho jednoho člověka.“</p> <p>„ubližování“</p>
--	--

	<p>„když je třeba jeden kluk a ten moc nezapadá do té třídy tak další kluci mu začnou nadávat mlátit a optěžovat“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„Dělání různých věcí které jim nejsou příjemné (mlácení, nadávky atd.)“</p> <p>„To je když si ubližují nadávaj, mlátěj ho kopou ho.“</p> <p>„mlácení ostatních“</p> <p>„bití“</p> <p>„útoky“</p> <p>„Šikana je že nějaký kamarád ublíží kamarádovi a nadává mu a i mlátí.“</p> <p>„mlácení dětí“</p> <p>„že někdo někomu nadává, vyhrožuje a mlátí ho“</p> <p>„ubližování“</p> <p>„bití druhé osoby, urážení, vyhrožování“</p> <p>„Někdo někoho bije, vyhrožuje mu nebo ho může i vydírat a ještě může i nadávat.“</p> <p>„bouchání“</p> <p>„šikana je nadávání, mlácení, ubližování“</p> <p>„ublyžování pro zábavu“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„bití“</p> <p>„Když někdo někoho mlátí, chce po něm peníze, říká mu víhružky atd....“</p>
--	--

	<p>„ubližovat“</p> <p>„Když 2 kluci mlátí jednoho.“</p> <p>„dlouhodobé ubližování“</p> <p>„mlácení“</p> <p>„že nějaký člověk ubližuje někomu jinému, je na něj hnusnej“</p>
3) kyberšikana	<p>„Opakované napadání nějaké osoby fyzicky, psychicky či přes internet“</p> <p>„když někdo někomu vyhrožuje nebo nadává slovně, fyzicky nebo na internetu“</p> <p>„Je psychická fyzická a kyberšikana.“</p> <p>„je psychická, fyzická a kyberšikana“</p>
4) šťouchání a postrkování	<p>„obtěžování, postrkování“</p> <p>„Třeba když jeden člověk druhého šťouchá a postrkuje“</p>
5) vydírání a vyhrožování	<p>„někdo někomu ubližuje a vyhrožuje“</p> <p>„výhrůžky“</p> <p>„vydírání a bití nějaké osoby nebo skupiny někým kdo je nad nima fyzicky větší nebo i starší“</p> <p>„Že ti někdo ošklivě nadává a vyhrožuje ti a říká ti ty slova, která ví že se ti nelíbí a jenom tě tím vyprovokuje a otravuje tě tak.“</p> <p>„když někdo někomu vyhrožuje nebo nadává slovně, fyzicky nebo na internetu“</p> <p>„Když někdo někoho mlátí, chce po něm peníze, říká mu výhrůžky atd.....“</p>

	<p>„někdo někomu vyhrožuje nebo ho mlátí“</p> <p>„vydírát“</p> <p>„slovní vyhrožování“</p> <p>„když někdo někoho mlátí, vyhrožuje mu a vydírát“</p> <p>„Někdo někomu nadává, vyhrožuje, chce po něm nějaké věci atd.“</p> <p>„Starší osoba si dovoluje na mladší. Začne ho vydírát mlátit a vyhrožovat.“</p> <p>„vyhrožování“</p> <p>„vydírání, vyhrožování“</p> <p>„bití druhé osoby, urážení, vyhrožování“</p> <p>„Když někdo někoho mlátí, vydírát, okrádá.“</p> <p>„Někdo někoho bije, vyhrožuje mu nebo ho může i vydírát a ještě může i nadávat.“</p> <p>„Výhrušky myšlené doopravdy.“</p> <p>„Když člověk ubližuje druhému, když mu třeba delší dobu vyhrožuje nebo mlátí nebo tak.“</p> <p>„Nějaký dítě mlátí, vydírát jiný dítě.“</p> <p>„mlácení nebo vyhrožování lidem“</p> <p>„vyhrožování ostatním lidem nebo spolužákům“</p> <p>„že někdo někomu nadává, vyhrožuje a mlátí ho“</p> <p>„vyhrožování“</p> <p>„chování se k lidem tak jak se nemá takže: nadávky, vyhrožování, mlácení...“</p>
--	---

	<p>„vydírání“</p> <p>„že někdo bije nebo vyhrožuje ostatním, nadává atd...“</p> <p>„vyhrožování“</p>
<p>6) nadávání</p>	<p>„nadávání“</p> <p>„že někdo někomu nadává, vyhrožuje a mlátí ho“</p> <p>„nadávky“</p> <p>„když je třeba jeden kluk a ten moc nezapadá do té třídy tak další kluci mu začnou nadávat mlátit a optěžovat“</p> <p>„chování se k lidem tak jak se nemá takže: nadávky, vyhrožování, mlácení...“</p> <p>„Šikana se nadá vysvětlit jako samostatný pojem, pro mě šikana znamená spoustu věcí. Samozřejmě vyhrožování, nadávky, bití ale i výhrůžné sms, jenže to nemusí být ani úmyslné a dotyčný agresor ani nemusí tušit že něco takového způsobyl.“</p> <p>„nadávání“</p> <p>„nadávky“</p> <p>„Dělání různých věcí které jim nejsou příjemné (mlácení, nadávky atd.)“</p> <p>„když někdo někomu vyhrožuje nebo nadává slovně, fyzicky nebo na internetu“</p> <p>„že někdo bije nebo vyhrožuje ostatním, nadává atd...“</p>

	<p>„Že ti někdo ošklivě nadává a vyhrožuje ti a říká ti ty slova, která ví že se ti nelíbí a jenom tě tím vyprovokuje a otravuje tě tak.“</p> <p>„nadávání“</p> <p>„Někdo někomu nadává, vyhrožuje, chce po něm nějaké věci atd.“</p> <p>„šikana je nadávání, mlácení, ubližování“</p> <p>„Někdo někoho bije, vyhrožuje mu nebo ho může i vydírat a ještě může i nadávat.“</p> <p>„Když člověk někomu nadává...“</p> <p>„nadávky“</p> <p>„Šikana se nadá vysvětlit jako samostatný pojem, pro mě šikana znamená spoustu věcí. Samozřejmě vyhrožování, nadávky, bití ale i výhrůžné sms, jenže to nemusí být ani úmyslné a dotyčný agresor ani nemusí tušit že něco takového způsobil.“</p> <p>„nadávání šikanované osobě“</p> <p>„když někomu nadávám“</p> <p>„někdo někomu ubližuje nebo nadává“</p> <p>„Že člověk ubližuje dětem. Venku nebo ve škole si nadávaj.“</p> <p>„šikana je že kdo tě šikanuje a je to že chodí za tebou nadává a i někdy mlátí“</p> <p>„Že někdo nadává nebo mlátí ostatní.“</p>
<p>7) brání a ničení věcí (krádež a poškození majetku)</p>	<p>„ničení věcí“</p> <p>„Když někdo někoho mlátí, vydírá, okrádá.“</p>

	<p>„Šikana je že prostě mlátí nebo bere věci, posmívá se tomu danému člověku.“</p> <p>„ničení věcí“</p> <p>„brání cizích věcí“</p> <p>„brání věcí a ničení věcí“</p>
8) obtěžování osob	<p>„telefonáty“</p> <p>„obtěžování např. lidí kteří nebyly jako my“</p> <p>„obtěžování a urážení daných osob“</p> <p>„když je třeba jeden kluk a ten moc nezapadá do té třídy tak další kluci mu začnou nadávat mlátit a optěžovat“</p>
9) fyzické i psychické ubližování	<p>„když někdo ubližuje jinému slovně nebo násilím“</p> <p>„psychický nebo fyzický týrání“</p> <p>„Ublížení osobě jak fyzicky tak psychicky.“</p> <p>„psychické či fyzické týrání“</p> <p>„fyzické nebo psychické napadání“</p> <p>„Šikana je podle mě být oškliví na svého spolužáka, kolegu nebo kohokoliv jiného. Jak psychicky tak fyzicky.“</p> <p>„Opakované napadání nějaké osoby fyzicky, psychicky či přes internet“</p> <p>„fyzické i psychické týrání“</p> <p>„Ubližování někomu jakýmkoliv způsobem“</p> <p>„fyzické a psychické týrání“</p> <p>„opakované ubližování druhé osobě fyzicky i psychicky“</p>

	<p>„psychické nebo fyzické ubližování“</p> <p>„fyzické nebo psychické ubližování“</p> <p>„Šikana je to že 1 člověk nebo více nemá rád někoho a začne se do něj navážet jak fyzicky tak psychicky.“</p> <p>„podle mě šikana znamená ubližování fyzicky a psychicky“</p> <p>„Když někdo psychicky nebo fyzicky napadá jiného člověka.“</p> <p>„Že jedinec či jedinci ubližují slabšímu žákovi psychicky a fyzicky.“</p> <p>„když slabší psychicky nebo fyzicky týrá“</p> <p>„Šikana je dlouhodobý ubližování ať už psychicky nebo fyzicky“</p> <p>„Když 1 žák nebo skupina žáků někomu ubližuje fyzicky nebo psychicky.“</p> <p>„poškození psychického zdraví nebo fyzického zdraví“</p> <p>„Šikana je když někdo ubližuje ostatním buď fyzicky a nebo psychicky.“</p> <p>„Že někdo ubližuje nějakému člověku – většinou tomu slabšímu než je on. Může mu ubližovat fyzicky ale i psychicky.“</p> <p>„někdo někoho psychicky nebo fyzicky týrá“</p> <p>„je psychická, fyzická a kyberšikana“</p> <p>„Tak šikana může být psychická a fyzická“</p>
--	---

Příloha č. 3 – doslovný přepis odpovědí žáků na otázku: „Kdyby tě někdo šikanoval, komu by ses svěřil/a a proč?“

komu by se žák svěřil v případě šikany ve škole	důvod výběru dané osoby
rodičům	<p>„věřím jim“</p> <p>„došli by do školy“</p> <p>„protože je to moje rodina, které věřím“</p> <p>„protože nevidím důvod proč ne.“</p> <p>„protože vždy se vším pomůžou a můžu se na ně spolehnout“</p> <p>„proto že jim věřím“</p> <p>„šli by jsme to vyřešit do školy“</p> <p>„a ti by šli za učitelem“</p> <p>„protože by mi pomohli“</p> <p>„ty jsou mi blíž“</p> <p>„protože jim věřím“</p> <p>„protože za mě mají zodpovědnost“</p> <p>„protože by to šli řešit“</p> <p>„protože drží se mnou ruku“</p> <p>„protože vím že mi pomůžou“</p> <p>„nevím“</p> <p>„pomohli by mi“</p> <p>„rodičům můžu věřit“</p> <p>„znám je od mala a věřím jim“</p> <p>„myslím si, že by mi dokázali pomoci nejvíce“</p> <p>„pomohli by mi psychicky“</p> <p>„aby se to začalo řešit“</p>

	<p>„aby o tom věděli a zastavilo se to“</p> <p>„protože by to mohli řešit“</p> <p>„protože když to řeknu rodičům, tak to řeší víc, než kdokoliv jiný“</p> <p>„je to moje rodina“</p> <p>„jsou to rodiče a určitě nemá smysl jim to tajit“</p> <p>„ty by si za ním dojeli domu a řešili to s ním“</p> <p>„protože mě vždy vyslechnou a pomůžou mi“</p> <p>„rodičům můžu věřit“</p> <p>„protože jsou mi nejblyžší“</p> <p>„začali by to řešit“</p> <p>„protože by mi pomohli“</p> <p>„protože svým rodičům věřím nejvíc“</p> <p>„protože rodiče jsou rodina takže by mi určitě nějak pomohli“</p> <p>„protože jim věřím“</p> <p>„začali by to hned řešit, pomohli by“</p> <p>„ty by to řešili se školou“</p> <p>„pomohli by my“</p> <p>„aby to řekli ředitelce“</p> <p>„protože jim nejvíce věřím“</p> <p>„protože vím, že by mi pomohli“</p> <p>„protože jsou to moji rodiče“</p> <p>„jsou nejbliže“</p> <p>„svěřila bych se protože je to moje rodina“</p> <p>„rodině můžu vždycky věřit“</p>
--	---

	<p>„pomohly by mi to vyřešit“</p> <p>„aby mi pomohli“</p> <p>„protože to dokážou vyřešit“</p> <p>„protože to dokážou řešit“</p> <p>„protože je to moje rodina které důvěřuji a podporuje mě“</p> <p>„protože je to moje rodina“</p> <p>„protože to jsou prostě rodiče“</p> <p>„věřím jim“</p> <p>„aby to věděli a pak to s tím kdo mě šikanoval řešily“</p> <p>„protože jim mohu vždy věřit“</p> <p>„protože jim věřím“</p> <p>„protože vědí jak to vyřešit“</p> <p>„mám v nich velkou důvěru, vím, že by mi pomohli“</p> <p>„vždycky mi pomůžou a začali by to řešit“</p>
kamarádovi	<p>„nejvíce jim důvěřuji“</p> <p>„dobrýmu kamarádovi kterej by si semnou o tom popovídal“</p> <p>„protože by to nikomu neřekl“</p> <p>„aby mi pomohl se bránit“</p> <p>„známe se už dlouho, věřím mu“</p> <p>„říkám jí vše“</p> <p>„pomohl by mi fyzicky“</p> <p>„nejvíce mu věřím“</p> <p>„pomohl by mi vyhledat dospělého“</p> <p>„kamarád nic neřekne když nebudu chtít“</p> <p>„pomůže mi“</p>

	<p>„protože by to nikomu neřekl“</p> <p>„vyslechl by mě, snažil by se mi pomoci“</p> <p>„mám jednu danou osobu které věřím a vím že pomůže se vším“</p> <p>„protože jí věřím a vím že by mi pomohla“</p> <p>„Protože se jí můžu svěřit, a pomůže mi vždy. Mám jednu danou osobou která mi vždy pomůže.“</p> <p>„protože když se obrátím na dobrého kamaráda vždy mi pomůže“</p> <p>„důvěřuju mu“</p> <p>„myslím že by se mě zastal a promluvil by si semnou o tom“</p> <p>„že mi pomůže“</p> <p>„bylo by to pro mě asi nejjednodušší“</p> <p>„podporují mě vždy“</p> <p>„kdyby to pokračovalo, tak by mi pomohl“</p> <p>„jen těm nejlepším, protože jim věřím“</p> <p>„s někým, s kým si můžu o tom promluvit“</p>
učitelé	<p>„aby to začal řešit“</p> <p>„protože je to dospělá osoba a dokáže to vyřešit“</p> <p>„ten by to šel řešit“</p> <p>„by mi pomohla vyřešit to“</p> <p>„protože je nejbližší“</p> <p>„kdybych byla šikanovaná ve škole tak by to vyřešil“</p> <p>„protože ona by mi pomohla“</p> <p>„začne to řešit a snažil/a by se s tím něco dělat“</p> <p>„začal by to řešit“</p>

	<p>„aby ji skončil“</p> <p>„můžu mu věřit a nějak by to vyřešil“</p> <p>„aby se to řešilo a nepokračovalo“</p> <p>„začal by to řešit“</p> <p>„kdyby mě někdo optěžoval, tak by to pak šel řešit“</p> <p>„protože je nejblyžší (v dosahu)“</p> <p>„kdyby to bylo ve škole, tak aby se to řešilo“</p> <p>„aby to řešil s agresátorem“</p> <p>„aby toho kdo mě šikanoval potrestal“</p> <p>„Kdyby se to dělo ve škole.“</p> <p>„dohledají šikanátora a potrestají ho“</p> <p>„protože by to učitel měl vědět, pomůže to vyřešit“</p> <p>„taky by pomohl“</p> <p>„pomůže mi“</p> <p>„řešilo by se to“</p> <p>„promluvila bych si o tom s ní jak to řešit“</p> <p>„protože by mi dokázal pomoci“</p> <p>„protože ví co má dělat“</p> <p>„naše paní učitelka vyřeší všechno“</p> <p>„mám v něj důvěru a myslím si, že by to mohl rychle vyřešit“</p> <p>„kdybych potřeboval rychle pomoci“</p> <p>„neřešil by to bez hlavě“</p> <p>„řekl by agresorovi ať to nedělá“</p>
někdo jiný	<p>„nikomu“</p> <p>„psychološce“</p>

	<p>„babička“</p> <p>„paní psycholožce“</p> <p>„pes“</p> <p>„školní psycholog“</p> <p>„psycholožce“</p> <p>„nikomu“</p> <p>„babičce a ta by to řekla mámě a řešilo by se to“</p> <p>„nikomu, nechal bych si to pro sebe a popral se s tím“</p>
--	---

Příloha č. 4 – odpovědi respondentů ke kyberšikaně

Část B – KYBERŠIKANA

Kyberšikana je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrasování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

Facebook Instagram Twitter Snapchat jiné: _____

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? nevím hodně

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany? ano ne

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

a. na jaké sociální sítě: Instagram a messenger

b. doba trvání: nevím přesně 1 měsíc

c. řešení: řekla jsem to mamce a ta mi pomohla
zablokovat jsem si ho založila nový účet

d. kdo o tom věděl: Mamka a kamarádka

Část B – KYBERŠIKANÁ

Kyberšikaná je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrašování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

Facebook Instagram Twitter Snapchat jiné: messenger

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? Podle toho, co ten den mám dělat nebo jestli si s někým píšu jinak asi 3-5 hodin.

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikaný? (ano) - ne

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

a. na jaké sociální síti: messenger

b. doba trvání: pár dnů

c. řešení:

Nadávala mi kamarádka, takže jsme do
m to každý řekl svůj názor
a po čase jsme se začali zas
bavit

d. kdo o tom věděl: máma

Část B - KYBERŠIKANÁ

Kyberšikaná je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydirání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrasování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

Facebook Instagram Twitter Snapchat jiné: _____

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? celý den

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikan? ano - ne

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

a. na jaké sociální síti: Facebook

b. doba trvání: 14 dní

c. řešení:

řadit jako kontakt a zablokování

d. kdo o tom věděl: kamarádka, mamka

Část B – KYBERŠIKANA

Kyberšikana je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrašování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

Facebook Instagram Twitter Snapchat jiné: _____

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? půl hodiny

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany? ano - ne

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

a. na jaké sociální síti: Instagram

b. doba trvání: měsíc

c. řešení:

nechal toho přestalo ho do bavit

d. kdo o tom věděl: Bratr

Část B – KYBERŠIKANÁ

Kyberšikana je šikanování jiné osoby pomocí informačních technologií - internetu, mobilních telefonů, apod. (např. vydírání, ubližování, ztrapňování, obtěžování, zastrašování...).

1. Jaké sociální sítě používáš? Můžeš vybrat více možností.

Facebook Instagram Twiter Snapchat jiné: tik tok

2. Kolik času na těchto sítích denně trávíš? dost

3. Stal/a jsi se někdy obětí kyberšikany? ano ne

Pokud ano, tak odpověz ještě na další otázky:

a. na jaké sociální síti: instagram

b. doba trvání: 3 dny

c. řešení:

ignoroval jsem a neřešil jsem to
blokl jsem ho

d. kdo o tom věděl: já